

sydasien

5kr

bulletinen

nr 3

1979

sep

sydasien

BOX 1142, 221 05 LUND

INDIEN:

kamp för arbete

NEPAL:

i krisens tecken

PAKISTAN:

arbetskraftsexport

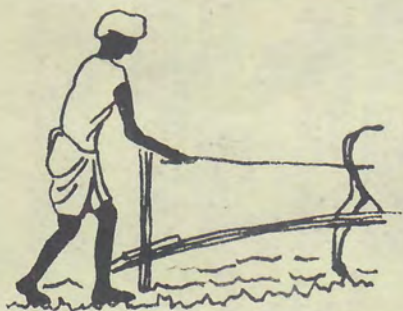
AFGHANISTAN:

revolutionen firas

Sydasiensbulletinen 3-1979

Från start nr 10, årgång 3

Innehållsförteckning:

FB

ADRESS TILL SYDASIENBULLETTINEN

Carl-Johan Charpentier, Onsjögatan 8, 222 41 Lund
046 / 15 32 05, 046 / 11 36 78

SYDASIENBULLETTINEN ges ut fyra gånger per år
av Sydasienskommitteerna i Sverige.

PRENUMERATION för fyra nummer kostar 20 kr.
Stödprenumerationskostar 50 kr. Om man vill ha sig
tillsänt ett enskilt nummer så kostar det 6 kr.

POSTGIRO 79 54 96 - 9 Sydasiensbulletinen

ANSVARIG UTGIVARE: Thomas Bibin

REDAKTION för detta nummer: Birgitta Johanson,
Roy Johansson, Kalle Kjellman, Hammett Murphy,
Gerard Rikken och Jonas Söderblom (Stockholm).

KONTAKTPERSONER FÖR SYDASIENKOMMITTEERNA

STOCKHOLM: Ingrid Forsberg, Sköldungagatan 8, 2tr.
114 27 Stockholm - tel 08/ 20 26 41

GÖTEBORG: Thomas Bibin, Erik Dahlbergsgatan 27 A,
411 31 Göteborg - tel 031/ 16 15 12

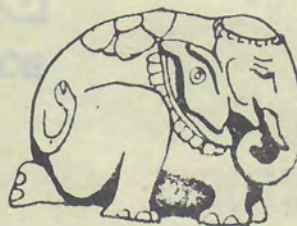
MALMÖ/LUND: Lisen Arvidsson, Tomtegatsgatan 8,
223 50 Lund - tel 046/ 11 15 14

GOTLAND: Maj Wennerdahl, Lillhagsgatan 4,
620 12 Hemse - tel 0498/ 803 68

UPPSALA: Sally Götegård, Fänkålsgränd 8,
754 47 Uppsala - tel. 018/ 25 55 14

DANMARK: Stig T. Madsen, Øresundskollegiet,
Dalslundsgade 8C:401, DK-2300 København

AFGHANISTAN	Kunduz firar revolutionen	sid 5
NEPAL	Studentupplopp och reform- trevare i krisens tecken.	sid 8
INDIEN	Nainibornas kamp för arbete	sid 21
PAKISTAN	Gästarbetare i oljestaterna	sid 24
PAKISTAN	Vänstern stöder Afghanistan	sid 28
BANGLADESH	Fortsatta övergrepp Hungerstrejk på Sergels Torg	sid 29
RECENSION	»Varför är du fattig Baba dji?»	sid 30

PLATTFORM

SYDASIENKOMMITTEERNA i SVERIGE har som mål att
sprida information om situationen i Sydasiens och stödja de
krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket
och underutvecklingen i området.
Kommitteerna är fristående från politiska partier och grup-
peringar i Sydasiens och i Sverige.

LEDARE

Sovjetiska medborgare flådda levande – huvudstaden Kabul omringad och isolerad – ett »Vietnam för Sovjetunionen» – så låter nyhetsrapporterna om Afghanistan i svensk och internationell press. Att Noor Muhammed Tarakis marxistiska parti – Khalqpartiet (Folkets parti) – har ett väpnat uppror mot sig är ett faktum, och den västerländska pressen fortsätter att visa ett visst intresse för de senaste slagen, den senaste staden som fallit i rebellernas händer och de senaste uppskattningarna av antalet sovjetiska medborgare i landet. Men som de flesta nyheter från Sydasiens har rapporterna om Afghanistan under de senaste månaderna präglats av osäkerhet, i vissa fall av rena lögner och i många fall av ideologisk fiendskap.

Resultatet har - kanske avsiktligt - blivit att det är mycket svårt att bedöma värdet av rapporterna och att förstå utvecklingen i Afghanistan, det första landet i Sydasiens som har en progressiv regering.

Orsakerna till detta står att finna i att nyhetskällorna är amerikanska nyhetsbyråer och officiella pakistanska och iranska källor. Vi skulle vilja rekommendera att rapporter från dessa tre källor bemöts med stor misstänksamhet. Det var samma amerikanska nyhetsbyråer som försåg tidningar runt om i världen med lögner om Vietnams befrielsekrig. Vad har hänt som får oss att tro att rapporterna om Afghanistan är sanningsenligare?

Låt oss ge ett par exempel från den amerikanska tidskriften »Newsweek». I våras kunde man där läsa en rapport baserad på ett besök vid fronterna (»main battle areas»). Från Sydasienskommittens C-J Charpentier, som befann sig i Afghanistan vid tidpunkten för »Newsweek's» besök vid fronterna, vet vi att »Newsweek's» reporter aldrig besökte andra ställen än Kabul och Jalalabad. I en annan artikel i ett senare nummer rapporterade »Newsweek» att Kabul var så omringat och isolerat av rebeller att reportern tyckte att staden påminde om Pnom Penh sista dagar. Sanningen är att turister och journalister då kunde resa helt fritt i landet utan att lägga märke till någon belägring, och att kommunikationer och post fortsatte att fungera (enligt Sten Jerdenius, som var där vid denna tidpunkt). Detta gör oss obenäga att svälja denna rapport.

Dagens Nyheter skrev den 24 juli att »flera tusen piloter i det afghanska flygvapnet har utrensats». För alla som känner till något om Afghanistan är detta nonsens. Landet är fattigt och har aldrig någonsin haft flera tusen piloter i sitt lilla flygvapen. Sådana »nyheter» är avsedda att misskreditera den afghanska regeringen och få den att framstå som en terrorregim.

Många av rapporterna om Afghanistan som når oss har sitt ursprung i Pakistan. »Pakistanska tjänstemän» eller »vissa uppgifter från Islamabad eller Peshawar» står som källor. Dessa pakistanska tjänstemän citeras som om de vore helt neutrala obser-

vatörer som råkar komma över och förmedla information. Den obestridliga sanningen är - hur mycket den än dementerades i Dagens Nyheter den 25 maj - att Pakistan spelar en aktiv roll i kontrarevolutionen. Det är faktiskt i Pakistan som rebellerna har sina baser och utrustas. Vidare har den pakistanska regeringen hjärtligt välkomnat en mängd rika eller på annat sätt viktiga afghaner som har ansett det vara klokt att lämna sitt land. Afghanistans premiärminister, Taraki, har flera gånger anklagat den pakistanska regeringen för att den hjälper rebellerna.

Den svenska och internationella pressen tiger också om en annan viktig sak, nämligen om den bittra och närmast hysteriska kampanj mot den afghanska regimen som bedrivs i pakistanska massmedia. Denna kampanj, som bedrivs i moskeerna och med hjälp av affischer, flygblad, TV och tidningar har nått en sådan omfattning att många i Pakistan nu är rädda att ett krig skulle kunna bryta ut mellan de bägge länderna.

Pakistans styrande klassers rädsla för en progressiv regim i Afghanistan är lättförklarad. Det finns helt enkelt alltför många människor i Pakistan som tillhör det afghanska kulturområdet, och som skulle kunna påverkas av de reformer som genomförs av Tarakis regering. Och vilken fascistregering skulle trivas med att ha en kommunistisk regim som granne? Allt detta måste vi hålla i minnet när vi läser att »pakistanska tjänstemän uppger...».

Den västerländska pressen kallar - liksom de pakistanska källorna - de afghanska rebellerna kort och gott för »muslimer». Ingen analys av vad för slags människor rebellerna är, vad de vill eller vad de står för presenteras. Överhuvudtaget är intresset för rebellerna mycket ytligt. De är »muslimer» kort och gott. Återigen påstås det vara religionen som motiverar Sydasiens folk, inte dagliga frågor som jord, mat och bostäder etc.

Tillåt oss att påstå att rebellerna är motståndare till reformer som avser jordägandet, utbildningsväsendet, kvinnans frigörelse, lönerna, minoritetsgruppernas rättigheter etc. Reformerna som Tarakis regering obestridligt har genomfört! Är det inte så att rebellerna, eftersom de har förlorat ekonomiskt på revolutionen till förmån för dem som de tidigare förtryckte, har tagit till vapen för att återställa sin ordning?

I detta sammanhang vill vi klaga på den torftiga information vi får i pressen om de reformer som Khalqregeringen genomför eller försöker genomföra. Dagens nyheter, Svenska Dagbladet, Sydsvenska Dagbladet och Ny Dag har visserligen haft litet sådan information, men det räcker inte för den som vill veta vad som händer i det första kommunistiska landet i Sydasiens. Det har naturligtvis funnits sensationella rapporter om massavrättningar som regimen har utfört. Men att det är CIA som är källa till dessa rapporter är inte särskilt förtroendeingivande. Om det

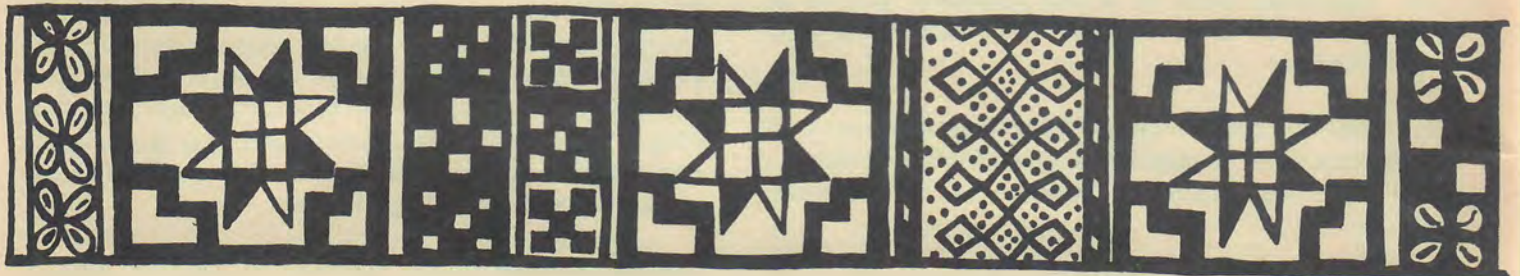
är sant att regimen har ställts mot väggen kanske det stämmer att den har tagit till terror och avrättningar för att rädda sig själv. Men man får inte glömma att varje revolution, oavsett om den har varit borgerlig eller socialistisk, har fått kämpa mot inte bara kontrarevolutionära utan också mot floder av reaktionär propaganda.

Ett sista ord om Sovjetunionens roll i Afghanistan. Vänskapen mellan dessa båda länder är mycket gammal. Huruvida denna vänskapen alltid varit till glädje för Afghanistan kan diskuteras och kräver noggrant studium. Men man kan inte betvivla att Afghanistan tidvis har haft god nytta av Sovjetunionen. Och banden mellan de båda ländernas väpnade styrkor fanns långt före Taraki-regimens övertagande av makten i Afghanistan. Därför var det naturligt för Taraki att vända sig till Sovjetunionen för assistans - precis som alla andra regeringschefer i Afghanistan har gjort under efterkrigstiden. Att sammankoppla

progressiva människors strävanden med en socialimperialistisk komplott vore att förneka de uppenbara och överhängande behoven av reformer i landet.

Sådana kopplingar har förresten redan gjorts före den ryska revolutionen. Varje afghanskt försök under 1800-talet att minska beroendet av brittisk imperialism eller att motstå imperialistiskt tryck har presenterats för folket i västvärlden som en rysk komplott. När den reformvänlige afghanske kungen Amanullah störtades 1929, av styrkor som i mycket liknade dagens rebeller, och ersattes av banditen Bacha Saqqao, återfanns följande rubrik i Svenska Dagbladet (16 jan 1929): »Ett svårt nederlag för Sovjet.»

Att det möjligen kunde betyda ett svårt nederlag för Afghanistan brydde sig ingen om!

SNÅL VIND ÖVER KABUL

C - J CHARPENTIER

Under sommaren 1979 skärptes läget i demokratiska republiken Afghanistan, sedan de reaktionära islamska rörelserna enats och bildat gemensam front mot Kabuls marxistiska regering. Det finns idag ca sex motståndsrörelser som kämpar mot Tarakis försök att föra Afghanistan ut ur medeltiden. Minst tre av dessa (Jamaat-e Islam, Hizb-e Islam och den nationella befrielsefronten) är stationerade i Pakistan, där det finns omkring 140 000 afghanska flyktingar. Till dessa kommer det »internationella» muslimska brödraskapet (Ikhwani) som låg bakom sommarens kadettmassaker i Syrien, och en ny rörelse (Harkat-e Islam) som öppnat kontor i Mashad. I augusti har dessa krafter förenats i paraplyorganisationen Teiman-e Etehadi. Dessutom har man öppnat kontor i Bonn under namnet National Re-

sistance Organisation of Afghanistan. Förutom utländskt stöd finansierar man sin verksamhet med medel från den internationella opiumhandeln.

Vid en presskonferens i Kuwait i juli förklarade Rabbani (Jamaat-e Islam) att man befriat sex afghanska provinser och tagit kontrollen över delar av ytterligare nitton. Dessa uppgifter är sannolikt starkt överdrivna men klart är att striderna intensifierats i framförallt östra Afghanistan, möjligtvis också i Kandahar, Pasjir och Hazarajat (där en skuggregering påstås ha bildats).

Den femte augusti revolterade ca 400 soldater i Kabul, men detta uppror slogs ner efter en dag. Efter denna händelse tycks oroligheterna ute i provinserna ha intensifierats.

Den internationella smutskastningskampanjen mot Tarakis regering fortsätter och även om många märkliga uppgifter i västerländsk press under främst augusti månad säkert innehå-

ler ett uns av sanning är merparten av alla beskrivna händelser kraftigt uppförstorade.

Ett och ett halvt år efter revolutionen kan man dock slå fast att khalqpartiet i sina ambitioner att snabbt omvandla Afghanistan agerat litet väl hastigt i de reformer som tangerar religionen.

Men det handlar inte bara om islam. Oppositionens kamp gäller i lika hög grad att återfå det korrupta samhälle som var grunden för deras välstånd.

Det blåser en snål vind över Kabul från Paktia och ayatollahns grannland.

(Presstopp den 16.9. Nya rapporter om Afghanistan meddelar att Taraki har avgått (avsatts?) och att den av muslimerna avskydde Amin har övertagit makten. Vad detta innebär för den afghanska revolutionen är vid pressläggningen oklart.)

AFGHANISTAN

Kunduz firar revolutionen

STEN JERDENIUS

På första maj i år kunde man se vitskägga bondgubbar uppföra traditionella danser i Kunduz i nordöstra Afghanistan. De firade det år som gått, de hyllade den ett år gamla revolutionen och de gladdes åt den jord de fått sig tilldelad sedan dess. Arbetarna på textilfabriken Spinzar hade också all anledning att demonstrera sin glädje och stolthet. Förhållandena på fabriken har förbättrats på många sätt sedan revolutionen den 27 april 1978, då Folkets Demokratiska Parti (Khalq-partiet) tog makten under ledning av president Taraki. Fackföreningar är nu tillåtna, lönen betalas regelbundet och arbetslösheten har minskat. —Det var dessutom första gången Kunduz befolkning kunde fira första maj utan att råka ut för polisens trakasserier eller andra obehag.

Första maj i Afghanistan. Vi har lämnat Kabul tidigt på morgonen, färdats allt högre upp i Hindu Kush-bergen längs vindlande raviner med brusande forsar, och passerat Salangpasset i dimma och snöyra. Nere i Andarab-dalen lyser sädesfälten gröna och på åkrama försöker bönderna med slungor jaga iväg fåglarna som inte verkar avskräckas av de turbanförsedda fågelskrämmorna.

I industriorten Pul-e Khumri hamnar bussen mitt i första majtåget och tvingas krypa fram mellan demonstranter och banderoller. I Baghlan har man klokt nog stängt av huvudgatan och vi får ta oss runt staden på leriga sidogator. Inne i centrum skymtar folksamlingar och röda fanor. Försenad rusar bussen vidare förbi kullarna och bergen, som under större delen av året är kala och förbrända. Men nu under några korta veckor är de ljusst gröna av spirande gräs och växter. Fårhjordarna betar på sluttningarna.

Lika omärkligt och överraskande som alltid leder landsvägen in på Kunduz trädkantade gator. Vi rullar in i en stad som är både välbekant och annorlunda. På varje hus och tvärs över gatorna hänger röda banderoller med texter som »Leve Revolutionen» och »Leve Folkets Demokratiska Parti».

Den runda platsen mitt i staden är full av folk och mötet har just avslutats. Regnet har upphört och solen bryter fram då förstamajtåget sätter sig i rörelse. Vi är över tusen som vandrar nedför den regnvåta, ångande huvudgatan mot Spinzars bomullsfabrik. I täten går guvernören med högre tjänstemän och ledande partimedlemmar. Sedan följer arbetare i blåställ, bönder med spadar, lärare, elever och många andra. Många går i sina finaste kläder med vackra guldbroderade västar, och en del har låtit göra hela kostymer av rött tyg. Bland alla röda banderoller, fanor och vimplar syns också blomsterdekorerade porträtt av presidenten Taraki. Några arbetare bär på stora hammare och skåror av rödmålat trä.

Bara någon enstaka soldat och polis skyddar demonstrationen. Stämningen är glad och uppsluppen. För många känns det säkert ovanligt att marschera mitt i gatan förbi alla åskådarna på trottoarerna. Ovanligt också på det sättet att det är första gången de kan fira arbetarnas dag utan att hindras av polisen eller riskera sina jobb. Glädjen och stoltheten är inte att ta miste på och när parollerna ljuder, sträcks de knutna nävarna i luften.

När vi når Spinzarfabriken, där huvudbyggnaden nu står med en rödmålad fasad, upplöses tåget. Arbetarna försvinner in på fabriksområdet för att äta lunch och fortsätta arbetet, för än så länge är första maj en vanlig arbetsdag. Regeringen tror att många skulle ta anstöt om arbetarnas dag gjordes till helgdag.

Jordreform och kooperativ

Resten av demonstrationståget fortsätter till Spinzarparken intill, ett enormt gräsfält som gjorts om till festplats. Runt om har man rest stora färgglada tältpaviljonger som öppnar sig mot fältet där folket strömmar runt bland läskedrycksstånd och provisoriska matserveringar. Barnen köar för att åka i det stora handgjorda pariserhjulet av trä, och männen övar sig i prickskytte med luftgevär. I de olika tälten presenterar organisationer, statliga företag, ministeriernas provinsavdelningar och skolor sin verksamhet. En del med enkla medel, andra ambitiöst och pedagogiskt. Hela området är som en stor utställning där Kunduzborna kan vandra runt och se vad som händer i deras provins.

För oss presenteras hela Kunduz som på en bricka. Det är bara att ta för sig. Och det är svårt att undvika för överallt blir vi vänligt men bestämt inbjudna att slå oss ner i tälten bland de övriga som sitter och skådar ut över folklivet. I Spinzars

I Kunduz firades revolutionen i tio dagar och på festplatsen dansade bönderna från byarna omkring. Revolutionen har gett dem egen jord och befriat dem från betungande skulder till storjordägare och ockrare. (Foto Sten Jerdenius)

tält visar företaget sina produkter som bomull, tvålar och matfett. Hos mattknytarkooperativet hänger röda mattor av alla sorter på tältväggarna och i varpen sitter en påbörjad matta med Tarakis bild. Vid bevattningsministeriets paviljong samlas man framför välgjorda modeller av de planerade vattenkraftverken vid Khanabadfloden och bevattningsprojekten i Qala-e Zal-området. Mycket arbete läggs nu ner på att förbättra igenslammade och otillräckliga bevattningskanaler.

Flera paviljonger har egna musikanter och högtalarna sprider deras sånger över fältet. Musiken är traditionell men sångerna handlar om revolutionen och en ljusnande framtid. Särskilt livligt är det vid tälten för de olika byarna runt Kunduz. Framför Charderas paviljong dansar gamla vitskägga bönder i glädje över revolutionen, som gett dem egen jord och befriat dem från den tvångströja som skuldsättningen hos storjordägare och ockrare inneburit.

Trots att omfördelningen av jorden bara pågått ett par månader så är den nästan helt genomförd i Kunduzprovinsen. Här har nästan 35 000 ha åkermark delats ut till 13 000 bondefamiljer fram till mitten av maj. I juni räknar man med att alla 15 000 tidigare jordlösa och fattiga bönder skall ha fått egen jord.

Att jordreformen gått så snabbt och smärtfritt visar vilket stort stöd regeringens reformer har hos bönderna. I hela landet har i maj 140 000 jordlösa bönder fått över 350 000 ha mark. Och storjordägarna, vad säger de? —»Vem bryr sig om det. De har alltid struntat i vad folket har sagt», svarar man på jordreformskontoret i Kunduz.

Samtidigt som jorden delas ut uppmuntras också bönderna att bilda kooperativ. Man inser att endast då bönderna gått samman kan jordreformen bli meningsfull. Först då kan underutvecklingen och stagnationen inom jordbruket brytas.

Fackföreningar och kvinnokamp

Mitt på långsidan står guvernörens tält, men hans stol är tom. Guvernören Hassan Gul Wafar Kargar spelar volleyboll ute på fältet och det märks att han inte är någon nybörjare. Kargar betyder arbetare och guvernören var också industriarbetare på Spinzarfabriken före revolutionen. Borta är nu de styrande mutkolvarna och de fifflande direktörerna vars enda intresse var att berika sig själva.

Som så många andra på fältet kommer Abdul Aziz och Abdul Qadir spontant fram till oss och börjar prata. De arbetar bägge

på Spinzar och kan berätta om förändringarna för arbetarna efter revolutionen. Abdul Qadir, som jobbar på motorverkstaden, får nu ut hela sin lön, vilket sällan hände förut, och arbetarna är inte längre utsatta för fabriksledningens godtycke. Efter revolutionen fick fackföreningar bildas för första gången och på fackmötena samlas alla anställda på Spinzar och diskuterar arbetsförhållandena och produktionen. Det är betydelsefulla förändringar även om de inte är dramatiska. Men man skall komma ihåg att den afghanska industriarbetaren redan tidigare hade det betydligt bättre än den indiska eller pakistanska arbetaren.

Under de förra regimerna växte arbetslösheten till enorma proportioner och man gör nu allt för att ge människorna sysselsättning och inkomster. På Spinzar har man anställt tusen nya arbetare, bland dem daglönare som förr samlades framför fabriken tidigt på morgnarna för att få jobba för 20 afs (2 kr) om dagen. Alla garanteras nu en minimilön på 2 000 afs i månaden och vi träffade inte någon som tjänade mindre. Många har också fått arbete inom staden och överallt rensas de öppna avloppsdikena och planteras nya träd. Kunduz var redan tidigare en av de trivsammaste städerna i Afghanistan, men nu vill man skapa en ännu vackrare och renare stad.

—»Köp lotter!» Den obeslöjade rödklädda kvinnan dyker rätt på oss och överrumplade står vi med två lotter till Khalq-kvinnornas lotteri. Den nya afghanska kvinnan har kastat slöjan och börjar kräva sin rätt i samhället. Brudköpet och tvångsgiften har avskaffats och kvinnornas framtid börjar ljusna. Även om förändringarna märks mest i huvudstaden Kabul, så är det slående hur många obeslöjade kvinnor man nu ser också i en provinnsstad som Kunduz. —»Grunden för kvinnans frigörelse är utbildning», säger Rahima Amani, som trots sina nitton år är både rektor för flickläroverket i staden och ordförande för Khalq-partiets kvinnoorganisation i provinsen. Hon berättar om hur hon som 12-åring gick med i partiet och om svårigheterna att dra med de övriga skolkamraterna i det underjordiska partiarbetet. Nu är allt mycket lättare och många fler flickor kan börja skolan. Man har också startat undervisning för vuxna kvinnor och nomadkvinnor.

Men fortfarande måste männen övertalas att låta sina hustrur och döttrar få utbildning. Trots att kvinnorna har en lång kamp framför sig, så tvivlar inte Rahima på att de kommer att lyckas. Som så många andra unga afghanska kvinnor utstrålar hon en så stark självmedvetenhet och framåtanda att man har svårt att tro att de skulle låta sig hejdas av några motgångar.

Utbildning för alla

I tältet för utbildningsministeriets lokalavdelning träffar vi Siddiq Ahmed och senare berättar han och Wali Muhammed om de stora ansträngningar som görs för att minska den nästan totala analfabetismen i landet. —»Förra året fanns bara 2 000 elever i första klass i provinsen, men i år kunde över 29 000 barn börja skolan», berättar de. Man har här byggt 28 nya skolor efter revolutionen och 800 tidigare arbetslösa studenter har anställts som lärare. Även om de saknar utbildning för det så är det bättre än inga lärare alls, resonerar man. Bristen

Efter revolutionen kan afghanerna för första gången fira första maj utan att hejdas av polisen eller riskera sina jobb. Första maj är dock fortfarande en normal arbetsdag. (Foto Sten Jerdenius)

på lärare, lokaler och undervisningsmaterial har man ärvt från de förra regimerna, som struntade helt i att ge folket utbildning. Efter revolutionen startades en landsomfattande alfabetiseringskampanj och i Kunduzprovinsen är det nu 32 000 vuxna som lär sig läsa och skriva.

Ett litet flygplan sveper in över fältet och ner regnar hundratal röda papperslappar. I en vild röra rusar folk fram för att få tag i någon av lapparna, som berättar om landets första folkräkning. Den började den 15 juni och resultatet skall ligga till grund för 5-årsplanen, som läggs fram nästa år.

I tio dagar firar Kunduz revolutionen och på kvällarna strålar hela fältet som ett nöjesfält med tusentals lampor. Människorna skockas framför scenen där Kunduz teatersällskap framför att uppskattat spel om förtryckta bönder och giriga storjordägare. Alla skrattar när den kraftfulla bondhustrun uppmanar sin räddhågsne man att stå upp mot den maktfullkomliga byhövdingen. Till sist förlorar storjordägaren sin makt och bönderna triumferar.

NEPAL

Studentupplopp och reformtrevare i krisens tecken

HAKAN WAHLQUIST

Under de senaste månaderna har rapporter om politisk oro, studentdemonstrationer och sammanstötningar mellan folkmassor och polis, upprepade gånger nått oss från Nepal. Några större rubriker har händelserna inte förorsakat i världspressen, och definitivt inte i svensk press. Ändå har utvecklingen i Nepal styrt in på en kurs som kan få stor betydelse för landets politiska framtid, och därmed kanske också för relationerna i hela regionen. Nepal balanserar ju beroende och självständighetsdrömmar i förhållandet till sin två dominerande grannar, Kina och Indien. Nepal utgör i sin tur en bricka i deras inbördes kamp om inflytande i Sydasiens.

Det tycks ha varit en serie händelser under det senaste halvåret som utlöst den oro som Nepal upplevt under april, maj och juni. Den kanske viktigaste händelsen för att få den politiska temperaturen att stiga så radikalt ligger dock några år tillbaka i tiden. I oktober 1977 återvände den nu 64-åriga Biswore Prasad Koirala från sin långa påtvingade exil i Indien. Den främste oppositionspolitikern i Nepal hade därmed återvänt till händelsernas centrum, Kathmandu, och motståndet mot det rådande politiska systemet i landet hade därmed vitaliserats på ett avgörande vis.

HISTORISK TILLBAKABLICK

Monarkin återupprättad

Innan vi tar upp de händelserna kan det dock finnas anledning att gå bakåt i tiden och ta upp de politiska trådar som nu tycks börja löpa samman, för att se varifrån de kommer. Det är också nödvändigt att skissera Nepals politiska och ekonomiska situation för att vi sedan skall kunna placera den nuvarande händelseutvecklingen i sitt rätta perspektiv.

Nepals moderna historia har ur åtskilliga synvinklar varit synnerligen intressant. En central roll i den har spelats av just B. P. Koirala. Under 40-talet var han aktiv i den politiska kampen mot den familjebaserade, halvfeodala Rana-regim som behärskat Nepal sedan mitten på 1800-talet. Han var en av grundarna av Nepali Congress, det nepalesiska kongresspartiet, som med benäget indiskt stöd kunde störta denna auktoritära, totalt utvecklingsfientliga regim, i vad som brukar kallas 1951 års revolution. Det var dock en revolution med markerade förtecken. Någon större omvälvning av de faktiska maktrelationerna i Nepal innebar den ej. De grupper (»klasser») som dominerade innan fortsatte att dominera efteråt. Statens traditionella roll att verka som ett instrument varigenom aristokratin och dess viktigaste klienter:

–tog ut »överskott» från landets bönder, främst i form av jordskatt,

–kontrollerade handel och tullsystem, och

– via total kontroll av militärmakten såg till att detta system vidmaktshölls.

Detta system rubbades inte av 1951 års omvälvningar. Vad som hände var strängt taget bara att institutionen med ärftligt

tillträde till premiärministerposten (inom Rana/Kunwarfamiljen av Chetri-kast), och det så gott som totala monopol på högre civila och militära tjänster, som denna familj skaffat sig, avskaffades—det senare dock mest i teorin. I stället återupprättades den monarki som under 100 år fått stå tillbaka för styre under en premiärminister (som dessutom titulerade sig »maharaja») kung Tribhuwan (av Shahfamilj, Thakuri-kast) kunde med indisk välsignelse återvända till Kathmandu, efter en tids landsflykt i Indien.

50-talet bjöd sedan på instabila politiska förhållanden i Nepal med maktkamp mellan kungahuset och aristokratin å ena sidan och de grupper som tidigare undanhållits direkt politiskt inflytande, men som nu sökte det genom partipolitiska manövrer, å den andra. Den stora majoriteten av befolkningen, småbönder arrendatorer och den förhållandevis lilla andelen helt jordlösa, hölls helt utanför de politiska processerna. Någon parlamentarisk demokrati i västerländsk mening uppstod aldrig, kanske främst genom att de krafter som stod mot den traditionella monarkin själva var så splittrade, och att riktigt

hopplöst splittrat och mestadels bestående av påtryckningsgrupper organiserade runt politiker med helt personliga »program», besannades inte helt i detta val. Tvärtom kom Nepali Congress, under B. P. Koirala, genom valet att framstå som en politisk kraft att räkna med. Partiet fick 74 av de 109 platserna i det nya parlamentet.

B. P. Koirala fick nu bilda den första regeringen i Nepals historia som baserade sig på ett stöd från folkets majoritet. Det politiska program man försökte att genomdriva bröt radikalt med vad tidigare regimer försökt sig på. Staten skulle nu också syssla med aktiv planering för framtiden och med utveckling av landets tillgångar till gagn inte bara för ett tunt skikt av den dominerande klassen. Ett radikalt program för jordreform planerades liksom reformer inom administration och armé. Naturligtvis kände sig de traditionellt privilegierade grupperna i Nepal starkt hotade. Det var ju deras privilegier som ifrågasattes. Att de fortfarande hade ett avgörande inflytande i riket skulle den nya regeringen snabbt få erfara. Dess reformplaner blockerades effektivt, samtidigt som misslyckandena

Karta över Nepal. Rastreringen visar Terai, Nepals slättland.

radikala krafter aldrig växte till sig i Nepal. Nepals kommunistiska parti (som bildades 1949) har liksom broderpartiet i Indien hemsökts av upprepade inre motsättningar, fraktionsbildningar och klyvningar, vilket avsevärt minskat dess möjligheter att spela en betydelsefull roll i Nepals politik.

Parlamentariskt mellanspel

Då kung Triguwan dog 1955 efterträddes han av sin son Mahendra, en person med betydligt större politiska ambitioner än fadern. Redan under Tribhuwan hade en viss glidning börjat ske bort från den konstitutionella monarki som konungen då i alla fall formellt spelade med i. En konsolidering av makten skedde i händerna på den grupp i samhället som trots skenet av förändringar aldrig velat ge upp den, trots partipolitikernas motstånd. Sent omsider lyckades man dock få sonen, kung Mahendra, att utlysa val till parlamentet. Det hölls 1959. Resultatet av valet var sådant att Mahendra insåg att en utveckling höll på att ske i Nepal som inte var önskvärd för de härskande grupperna i landet. Bilden av partisystemet i Nepal som

med att få fart på Nepals stagnerade ekonomi skyldes på Koirala och det parlamentariska system han och Nepali Congress representerade. De konservativa krafterna samlade sig till försvar och gjorde det runt monarken, som en samlande symbol. Mahendra skulle nu visa sig vara en politiskt mycket förslagen regent, som väl visste hur han skulle spela sina kort.

I december 1960 utnyttjade han de extraordinära befogenheter, som konstitutionen gav honom, upplöste parlamentet och kabinettet och övertog all makt själv. B. P. Koirala och hans närmaste män fängslades och tvingades i politisk tystnad, för att därefter söka sig i exil i Indien. Den politiska oppositionen i Nepal kollapsade inom några år, varefter det huvudsakliga motståndet mot regimen under resten av 60-talet och början av 70-talet bedrevs av exilpolitiker från Calcutta och Varanasi.

PANCHAYATSYSTEMET

Mahendras nästa steg var nu att utforma ett nytt politiskt system. Enligt hans deklamationer berodde landets svårigheter på att man plågats under ett partisystem som inte passade för nepalesiska förhållanden och för det »nepalesiska folkets kynne». Politiska partier uttrycker, och i ännu högre grad »skapar», enligt hans sätt att argumentera, endast sekteristiska motsättningar där grupp ställs mot grupp och person mot person. Hans egenuppfattning om det nepalesiska samhällssystemet var istället att det är ett system baserat på samförstånd där vitala intressekonflikter mellan klasser, kaster och etniska grupper inte existerar. Såsom en realisering av denna vision skapade han det så kallade »partilösa panchayatssystemet för politisk demokrati». Att hans och de övriga panchayatideologernas analys av det nepalesiska samhället inte håller för ens den blygsammaste kritik behöver man knappast påpeka. Det intressanta är dock att konstatera hur väl den bilden passar den härskande klassens intressen, och hur väl det skapade panchayatssystemet också fyller den funktionen.

Panchayatssystemet är i sig en märklig skapelse, framför allt då det råder en sådan avgrund mellan hur det uppges fungera och hur det i själva verket fungerar. Mycket av panchayatpolitikernas verksamhet, då de är i direkt kontakt med folket eller uttrycker sig genom massmedia, går ut på att med olika retoriska medel försöka överbrygga denna skillnad mellan ideologi och praxis. Modeller för systemet fanns på andra håll. Ayub Khans system med »Basic Democracies» i Pakistan kan inte ha varit okänt för Mahendra. För honom var det dock av vital betydelse att legitimeras som genuint nepalesiskt, som rotat i en djup nepalesisk tradition och därmed oupplösligt väl anpassat till det nepalesiska levnadssättet och »folkets karaktär». Så framställdes det, och framställs fortfarande. Man har gjort sitt bästa för att skriva om folkets sociala historia för att visa att man i Nepal sedan urminnes tider organiserat sitt sätt att leva efter panchayatssystemets principer—något som knappast stämmer med fakta.

Rent tekniskt utgör panchayatssystemet en hierarki av fyra nivåer av successivt valda församlingar med by/stads-panchayat i botten, sedan distriktpanchayat (75 stycken), zonpancha-

yats (14 stycken—dock numera ersatta av kommittéer nominerade av konungen), slutligen krönt av ett parlament, som kallas Rastriya Panchayat.

Teorin talar om att den bäst lämpade medborgaren genom detta partilösa system på egna kvalifikationer, obunden av partieller andra grupplöjaliteter fritt skall väljas av sina grannar, för att sedan successivt väljas genom de olika församlingarna till Rastriya Panchayat. I själva verket fungerar inte systemet på det viset.

Personligt inflytande avgör

För det första är det inte så att man »blir vald», utan man »ser till att man blir vald». Politiska relationer i Nepal, liksom andra relationer som kanaliserar inflytande och resurser är högst personifierade. I avsaknad av ideologiskt medvetna partier med en effektiv gräsrotsorganisation (i viss mån med undantag för Nepali Congress och Communist Party of Nepal, Moscow/Peking, som lokalt kan vara väl organiserade men generellt ej är det) så blir man inte vald på något politiskt program som man lovar genomföra, utan på sin förmåga att mobilisera folk till sitt stöd. De som har detta är folk som redan har makt och inflytande och därmed på olika vis kan få eller tvinga folk till att ge en sina röster. Det är folk som därmed i allmänhet också är rika och alltså har resurser att fördela i utbyte mot politisk lojalitet.

Detta avspeglas tydligt i sammansättningen av Rastriya Panchayat, som de högkastiga (Brahmaner, Thakuris och Chetris, vilka utgör en monoritet av Nepals befolkning) dominerar med eftertryck. Det är till dessa grupper i samhället som en gång stora jordegendomar förlänades, främst i södra Nepal, nere på slätten, jordegendomar de fortfarande, trots jordreform, till stora delar kontrollerar. Det är de som fortfarande nästan helt monopoliserar höga civila och militära tjänster, och det är de som dominerar den växande moderna sektorn av Nepals ekonomi (handel, turism, transporter, byggnation etc). Att 1854 års ortodoxt kastbaserade lagar på 1960-talet ersattes av en lagbok, som ej tar hänsyn till kast, har ännu bara haft en symbolisk effekt att avskaffa kastsystemet i Nepal.

Panchayatvalen visar ofta upp de motsättningar som råder inom byn, genom att den då klyvs i faktitioner. Så skedde även i detta fall. De högkastligas koalition vann, vilket först den andra koalitionen inte accepterade. Den senare är centrerad kring en etnisk grupp Rai, av medelhög kaststatus, som förlorat mycket mark till de högkastliga. De attackerade då de högkastliga med stänger och fick dem att fly. Därefter hängde de blomsterkransar kring sin egen kandidat. (Foto Håkan Wahlquist)

För det andra stämmer inte ideologins bild av panchayat-systemet som en »pyramid» där inflytandet i samhället flyter uppåt i systemet, från de lägre nivåerna till de högre, och att basen i pyramiden, folket, alltså inte bara »bär upp» de högre nivåerna, utan genom fria val faktiskt kontrollerar dem.

En första invändning är att det endast är till den lägsta nivån, bynivån, som det sker direkta val. Därefter sker valen indirekt bland dem som sett till att de dels blivit valda på bynivån, dels ur denna skara blivit invalda i distriktpanchayat (en från vart bypanchayat). Detta gör att valen till de högre nivåerna antar formen av intensiva politiska intriger inom alltmer begränsade kottierier av politiker—de som redan tidigare bildat den politisk-ekonomiska eliten. Det politiska deltagandet av folkets massor hänvisas till bynivån och de begränsade frågor som hänskjuts dit, vilket borgar för att den politiska medvetenheten i landet hålls på en låg nivå.

Inga fria val

En andra invändning är att valen numera sannerligen inte sker fritt. 1967 inrättade kung Mahendra en organisation kallad Gaon Parkha (nationalkampanjen »Åter till byn»). Tanken var att lägga större vikt vid landsbygdsutvecklingen, att få med landsbygdsbefolkningen (ungefär 95% av landets innevånare) i den nationella utvecklingen och att undervisa den i panchayat-ideologin för att säkra den politiska stabiliteten och kontinuiteten i landet. Med slogans hämtade från tredje världens föregångsnationer Kina och Tanzania skulle till exempel varje ämbetsman vart år tillbringa ett antal dagar i sin hemby för att där undervisa byborna och inspirera till utvecklingsprojekt. I själva verket formade sig dessa perioder i hembyn oftast till släktträffar, semester och »picknicks». Ämbetsmän förväntas ej kavla upp ärmarna och delta i vägbyggen eller bära sten till nya skolor. De förväntas leva upp till de traditionella värderingarna man har av hur ämbetsmän bör uppträda, och den som ej gör det förlorar den status som karriären kan ha givit honom. Så länge man ej gör mer än lama försök att bryta dessa gamla mönster kan tjänstemännens turer till landsbygden inte formas till någonting produktivt. Systemet är fortfarande sådant att det premierar de traditionella värderingarna.

Då kung Mahendra dog 1972 efterträddes han av sin son Birendra (nu 35 år gammal), som i stort följt faderns politiska linje. I ett hänseende har han dock brutit med faderns linje. Medan Mahendra hårdnackat höll fast vid illusionen av det »opolitiska panchayatsystemet» (för att kunna trycka ner de politiska partierna) så har Birendra insett att det ej kan överleva utan en politisk gren för ideologiskt arbete. Sålunda har Gaon Parkha nu ombildats till att bli ett sorts politiskt parti för panchayatsystemet (även om det i klartext naturligtvis ej kallas så). En bestämmande centralkommitté står över ett antal distriktskommittéer. Dessa senare har framför allt i uppgift att granska alla kandidater som vill ställa upp i olika val. Tanken är att endast pålitliga panchayatförespråkare skall släppas igenom.

Man har i det sammanhanget också framfört en ny tes om panchayatsystemet: att själva tanken att folk skall ha flera kandidater att välja mellan strider mot systemets principer. Olika meningar kan ju per definition inte finnas hos befolkningen. Sålunda strävar man efter att ordna val där endast en kandidat ställer upp, vilket åstadkoms genom att bara en kandidat godkänns av Gaon Parkha. »Valen» har därmed förflyttats till den organisationen, vars makt därmed blivit stor.

KUNG BIRENDRA

Dess verksamhet är ny men har redan lett till kanske inte helt oväntade motsättningar inom landet, motsättningar som därmed kommit upp till ytan på ett vis som säkerligen inte avsågs. En av orsakerna till dessa motsättningar är att Birendra tycks försöka gå utanför den traditionella politiska eliten då han rekryterar folk till distriktskommittéerna, vilket ändrat på maktrelationerna på lokalplanet. Det finns tecken på att han vill introducera en ny kader av politiker i de roller som erbjudits inom den nya organisationen. Framst har han rekryterat studenter som varit aktiva i panchayatvänliga studentorganisationer uppenbarligen med avsikten att bygga upp politisk lojalitet hos en grupp i samhället inför beramade konfrontationer med antipanchayatkrafter. Kanske har den konfrontationen nu kommit, och kanske har den dessutom kommit för tidigt för kung Birendra.

Kungens maktbefogenheter

En tredje, avgörande, invändning mot den officiella bilden av panchayatsystemet som byggt på folkets vilja är att till och med den flyktigaste granskning av hur systemet i verkligheten fungerar visar att alla initiativ, alla beslut och all makt kommer uppifrån, ytterst från konungen och den koncentrerade grupp vi inledningsvis kallade aristokratin. Rastriya Panchayat framställs gärna som ett parlament i västerländsk bemärkelse, men så är ingalunda fallet. Dess befogenheter är nästan totalt kringskurna och dess roll är snarast att legitimera beslut fattade på annat håll. Dess debatter sker inför lyckta dörrar och möjligheterna att kritisera är dessutom riskfyllt om man tänker sig en fortsatt bana som politiker. Konungen har rätt att själv utnämna 16 av Rastriya Panchayats 125 medlemmar och rätt att suspendera dem han ej finner följa systemets principer.

Överhuvudtaget ger 1962 års konstitution konungen fullständiga maktbefogenheter. Det enda som kontrollerar honom är krafter utanför den konstitutionella organisationen: den ekonomiska maktkoncentrationen hos övriga medlemmar av aristokratin och Nepals ofrånkliga beroende av omvärlden, främst Indien.

Premiärministern, liksom det övriga kabinettet, är utsedd, eller för de senare åtminstone godkända, av konungen. Regeringen har vidare inte alls den ställning som konstitutionen tycks ge den. Orsaken är att det, utan berättigande i grundlagen, inrättats en »konungens egenregering». Palatssekretariatet, som kommit att ta över alltmer av regeringsfunktionerna. Den officiella ministären får därmed mest en exekutiv funktion förutom att den utåt mot folket får ta ansvaret för den förda politiken. När något går snett kan man söka syndabockarna bland dem, medan konungen och hans närmaste stab av förtroagna står höjda ovan all kritik.

Innanför palatsmurarna har faktiskt under senare år vuxit fram en administration av oant omfång med bland annat ett större sekretariat för »undersökningar och utredningar» (Janch Bujh Kendra), vars befogenheter att skaffa fram information av alla de slag inom landet inte tycks ha några gränser. Arméns elitförband finns också förlagda inom palatsområdet, vilket alltså precis som under den halvfeodala tiden före 1951 års »revolution» utgör rikets politiska och ekonomiska centrum.

Detta är endast ett tecken (förvisso det mest iögonfallande) på att åtskilliga av de bärande institutionerna från Ranatiden överlevde 1951 års händelser. Trots panchayatideologins retorik om decentralisering, ett snabbt slut på exploatering av massorna, utrotande av fattigdom och okunnighet etc, så har det mesta förblivit vid det gamla. Makten är lika koncentrerad som någonsin, och den är koncentrerad på i stort sett samma händer som förr. Exploateringen av landets magra tillgångar har i grunden inte ändrat karaktär. Fortfarande kan man hos många inom aristokratin i Kathmandu se ett överflöd och en livsstil som för tankarna till en helt annan epok än den demokratiska, som slogans påstår att Nepal numera befinner sig i. Och detta medan ekonomin för Nepal och dess 90 procent småbönder, arrendatorer och jordlösa går mot en stor kris.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Nepal har beskrivits som ett land hastigt närmande sig en allvarlig ekonomisk kris. Snabb befolkningsökning hotar att under det närmaste decenniet få ekonomin i Nepals bergstrakter att bryta ihop. Där bor nästan 60 procent av landets befolkning, så problemet är av avgörande betydelse för Nepals framtid. I bergen bedrivs terrassjordbruk med varierande intensitet av huvudsakligen småbönder, vilka till övervägande del själva äger sin jord. Produktionen är inriktad på självhushållning med ringa direkt produktion för avsalu. Kapitalistiska produktionsrelationer har liten betydelse.

Det allvarliga med bergsekonomin har sedan länge varit att den ej befinner sig i balans. Produktiviteten har gott och väl nått gränsen för vad man kan nå med nuvarande teknologi och produktionssystem och tycks nu till och med vara på allmänt nedgående.

Bergen får därmed allt svårare att försörja sin växande befolkning, och ett starkt beroende av andra regioner i Nepal och till omvärlden, främst Indien, har uppstått. Å ena sidan måste överskottet av befolkningen ständigt »dräneras» från bergen. Emigranterna beger sig till Terai - den smala remsa av Gangeslätten som faller inom landet. Från östra Nepal emigrerar man också till Assam och angränsande trakter. Emigranterna är naturligtvis beroende av att dessa områden kan ta emot fler nybyggare. För Terai är möjligheterna till detta snart tomma. Detsamma torde gälla Assam, där de känsliga relationerna till Indien dessutom spelar in. Å andra sidan måste underskottet i bergens ekonomi hela tiden täckas genom att resurser via säsongsarbetare nere på slätten eller legosoldater i indiska eller brittiska gurkhabrigader förs tillbaka till bergen. Utan detta inflöde av kapital för att täcka bergsekonomin underskott i handelsbalansen med resten av Nepal och omvärlden (för att betala för importen av spannmål, salt, kryddor, tyg, skor, järn etc) skulle den snart kollapsa.

Det är alltså en ekonomi av en högst »beroende» form av hushållsproduktion vi har att göra med. Hand i hand med den har gått en överexploatering av Nepals naturresurser, som nu nått så långt att risk för en ekologisk katastrof föreligger. (Se Syd-asienbulletinen 1979:1 sid 27 - 30!)

Motvilja till förändring

Statsmakternas förmåga eller vilja att möta de problem som landet står inför har hittills visat sig vara mycket liten. Skälen är många:

För det första har vi sett att Nepals sociala struktur, med den i-ögonfallande stora resurs- och maktkoncentrationen till ett litet segment av befolkningen, motverkar en allmän utveckling av landet. Det ligger inte i denna grupps intresse att investera i sådana områden av landet och i sådana sektorer av ekonomin som skulle gynna den stora majoriteten av landets befolkning. Några investeringar att tala om i de redan eftersatta bergsområdena görs ej, eftersom avkastningen av sådana investeringar skulle bli högst osäker. Följden har blivit skriande regionala

skillnader inom landet, med det mesta av investeringarna gående till Kathmandudalen eller till vissa delar av Terai. De som har kapital i Nepal investerar ej heller gärna i jordbrukssektorn, den sektor av Nepals ekonomi som allra mest behöver utvecklas. Så har till exempel inte ens det jordbruksmässigt gynnade Terai sett någon framväxt av kapitalistiska jordbruk, vilket är både anmärkningsvärt och symptomatiskt. (Därmed inte sagt att Nepal för sin utveckling skulle behöva se en sådan framväxt!)

Istället investerar man inom »de moderna sektorerna» av Nepals ekonomi, där man kan göra snabba och osjäligt stora vinster, helst i hårdvaluta. Man ger sig in i handel med lyxvaror ofta avsedda för den hårt reglerade indiska marknaden. Man investerar i turistindustrin - i lyxhotell, resebyråer, kuriosas- och »antik»butiker - investeringar vars effekter ligger långt ifrån vad den nepalesiska ekonomin egentligen skulle behöva. Kungafamiljens dominans av turistindustrin är ett välkänt och komprometterande faktum.

Bergsjordbrukets hårda verklighet: smala terrasser på branta bergssidor, stenig och mager jord. Majssådd i januari 1973. (Foto Håkan Wahlquist)

En annan sektor dit överklassens improduktiva investeringar dras är den illa organiserade transportsektorn, där de privata intressena får slåss inbördes på allmänhetens bekostnad, medan staten naturligtvis taktiskt håller sig i bakgrunden. Vidare investeras mycket pengar i spekulationsbyggen i Kathmandu, lyxvillor avsedda för västerlänningar i ambassads- eller biståndsbranschen.

För det andra är det så att Nepal de facto är ett mycket fattigt land, med en av de allra lägsta bruttonationalprodukterna per capita i världen. Ekonomin skapar alltså mycket lite som staten kan beskatta för att få resurser till utvecklingsprojekt. Den moderna, kapitalintensiva sektorn av ekonomin underbeskattas samtidigt. Den härskande klassen har ju sina intressen investerade där. Detta har lett till en situation där inte mindre än 60 procent av utvecklingsbudgeten måste täckas med biståndsmedel utifrån, främst från Indien, USA, Kina och FN. Om inte det finansiella stödet ständigt flöt in i landet skulle Nepal snart vara bankrutt.

I Nepals bergstrakter finns endast ett fåtal vägar. Det vanligaste sättet att transportera varor i bergen är på ryggen med hjälp av en bärsle runt huvudet. (Foto Christian Jutvik)

För det tredje är Nepal inte en nation som fritt kan bestämma sin ekonomiska framtid, sin utvecklingspolitik. Landets beroende av omvärlden och framför allt av Indien är så gott som totalt. Försök att sprida ut beroendet har inte varit särdeles framgångsrika. En önskan att till exempel söka stöd hos de nyrika arabstaterna har mottagits välvilligt, men arabstaternas intresse att stödja en traditionell hinduisk monarki, i vilken

muslimer betraktas som lågkastiga, och som dessutom ur deras synvinkel har liten strategisk betydelse, har väl inte varit överdrivet stor.

Istället har Nepal, som många andra svaga mottagarländer inom den internationella biståndsverksamheten, fått se hur de länder man samarbetar med slutit sig samman för att samordna sin verksamhet i landet. Bildandet av »Nepal Aid Group» har naturligtvis också haft effekten att ännu mer försvaga Nepals förhandlingsposition. Som i andra liknande »Aid Groups» är det världsbanken som har den starkaste positionen och som fungerar som något slags samordnare.

Beroendet av Indien

Förhållandet till Indien är och förblir dock av överskuggande betydelse. Den sydlige grannens möjligheter att via ekonomiska sanktioner påverka utvecklingen i Nepal är mycket stora, och det är möjligheter som successiva regeringar i Delhi har förstått att väl utnyttja. Nio tiondelar av Nepals utrikeshandel sker med Indien, och all handel med andra länder, utom den bråkdel som sker över gränsen till Kina i norr, måste ske över indiskt territorium. Det osynliga kapitalflödet (genom säsongsemigranter etc) som jag tidigare sa att Nepal är beroende av, kommer därtill också nästan helt från Indien.

De ekonomiska relationerna mellan Indien och Nepal är synnerligen ojämlika, en ojämlikhet till Indiens fördel som man ärvt från de relationer som först East India Company, sedan den brittiska kronan etablerade till det lilla bergsriket. Även om Nepal aldrig formellt var en brittisk koloni, så var dess status visavi den brittiska kronan, alltsedan fördraget i Sudan 1816, av en kvasikolonial natur. Efter ett nederlag mot East India Companies trupper tvingades nepaleserna i det fördraget att erkänna ett slags brittisk överhöghet. Under brittiskt skydd kunde sedan Nepal dra sig tillbaka i den isolering som inte skulle brytas förrän i och med händelserna 1951. Engelsmännen var nöjda med att hålla Nepal som en i en serie av buffertstater att omge och skydda sina besittningar med.

England erkände visserligen 1923 Nepals politiska oberoende, men grunden till det center-periferi-förhållande, som i dag råder mellan Indien och Nepal, var då redan lagd. Bland annat hade strategiska järnvägshuvuden byggts på flera punkter efter gränsen mellan de två länderna. De uttryckte en politik som gick ut på att integrera Nepal i de indiska marknadssystemen, en politik som legat fast sedan dess.

Handelsrelationerna till Indien är synnerligen asymmetriska och ofördelaktiga för Nepal. Till Indien exporteras råvaror, vilket Nepal egentligen har mycket ont om, och oförädlade jordbruksprodukter. Från Indien importeras främst industriprodukter av allehanda slag, och via Indien måste bland annat all oljeimport ske. Ett nästan perfekt center-periferi-förhållande råder dem emellan med Nepal som den beroende, exploaterade satelliten till det expanderande kapitalistiska industrikomplexet i Indien.

För Indien är det av intresse att behålla Nepal som en pålitlig marknad för sina produkter, att hålla undan eventuell nepalesisk konkurrens på den indiska marknaden och att därför se till att någon industrisektor inte växer fram i Nepal. Man gör det främst genom att diktera oförmånliga villkor för Nepal i de avtal om handel och transit, som med ungefär tioårsintervaller brukar slutas mellan de två nationerna. Nepal stretar emot i förhandlingarna, som brukar vara sega, men har inga maktmedel att sätta bakom kraven på bättre villkor. Indien däremot

har alla maktmedel de kan önska. Man behöver bara strypa importen till Nepal för att snabbt få den motsträvige grannen i norr att ge efter. Flera gånger har man skurit av importen av olja eller konstruktionsmaterial, eller genom byråkratiska metoder hindrat transittrafiken. På så vis kan man i detalj reglera hur mycket och varifrån Nepal får importera olika varor, och man reglerar därmed också landets export.

Industrin är följaktligen av liten omfattning i Nepal. Främst rör det sig om föräldrad juteindustri i sydöstra delen av landet, som för det första aldrig skulle överleva om den inte på olika vis hölls under armarna av staten, för det andra till största delen är kontrollerad av indiska intressen och för det tredje nästan enbart anställer indisk arbetskraft. Den utgör emellertid av tradition en viktig rekryteringsbas för den kommunistiska rörelsen i Nepal. I sydöstra Nepal har motsättningarna mellan jordägare och arrendatorer också varit starkast, vilket gjort att naxaliter kunnat operera med viss framgång. Så sent som för ett år sedan rapporterades om deras verksamhet i detta område.

En summering av den nepalesiska ekonomin ger alltså vid handen att det är en ekonomi som är synnerligen kringskuren och att dess tillväxtmetoder, för att möta de stigande kraven på att försörja en snabbt växande befolkning, är mycket begränsade. Dessutom är tillväxten, som förhållandena nu är, koncentrerad till sektorer av ekonomin där endast kortsiktiga vinster kan göras, vinster som endast gagnar de redan besuttna i samhället. Tyvärr är det till yttermera visso så att många av de internationella utvecklingsprojekt, som nu genomförs i Nepal, inte bryter denna trend utan snarare understöder den. Världsbanken ger till exempel pengar till byggen av lyxhotell i Kathmandu. Som det nu är tenderar regionala och sociala skillnader att växa snarare än att minska.

DEN SENASTE UTVECKLINGEN

Koiralas återkomst

Det var i en situation som denna som B.P. Koirala 1977 beslöt sig för att återvända till Kathmandu. Risken för att han totalt skulle isoleras från utvecklingen i Nepal i sin exil i Varansi hade blivit för stor. Myndigheterna i Kathmandu reagerade påfallande osäkert och på sikt sannolikt otaktiskt inför denna utmaning, en osäkerhet inför den nya situationen som har karakteriserat deras agerande sedan dess. Uppenbart har en maktkamp pågått inom administrationen mellan dem som velat ta i med hårdhandskarna och dem som velat göra kompromisser. Till att börja med var det »hökarna» som dominerade, medan på sista tiden »duvorna» tycks ha fått det avgörande inflytandet. Det verkar som om kung Birendra lutar åt att stödja de senare. De hårda panchayatpolitikerna insåg att B.P. Koiralas återkomst skulle innebära ökad partipolitisk verksamhet, farlig för det »partilösa» panchayatsystemet, något som också har inträffat. Regeringens första reaktion var sålunda hård. Koirala arresterades vid ankomsten till Kathmandu och meddelades att en rättegång mot honom förbereddes för hans statsfientliga verksamhet. Rättegången pågick sedan i omgångar under det närmaste året innan Koirala frikändes på alla de fem punkter som han ställts till svars för.

Avbrotten i rättegången berodde bland annat på Koiralas svaga hälsa. Under tre perioder hittills har han varit i USA för läkar-

behandling. Dessa resor har faktiskt inte varit utan betydelse för att piska upp den politiska oron i Nepal. För det första gjorde de nepalesiska myndigheternas behandling av Koirala det möjligt för den indiska regeringen att inträda till hans stöd, och därmed än en gång vädra sin åsikt att Nepal bör återvända till den indiska formen av demokrati. Indiens inblandning i Nepals inrikespolitik väcker normalt starkt motstånd i landet. Rädslan för att Nepal skall röna samma öde som Sikkim känns reell. Den här gången kunde dock de nepalesiska myndigheterna ej stå emot den indiska kritiken av att den sjuke Koirala hölls i arrest, en alltför stark opinion inom landet tyckte likadant. Den nya Janata-regimen i Delhi hade vidare fortfarande ett skimmer av trovärdighet, och i Kathmandu ville man anslå en tillmötesgående ton. Det faktum att Jaya Prakash Narayan är en gammal politisk vän till B.P. Koirala vägde också tungt. Alltså frisläpptes Koirala och bereddes möjligheter att resa utomlands. I flera omgångar därefter har dock myndigheterna hållit honom i husarrest eller på annat vis begränsat hans rörelsefrihet. Kasten i politiken har varit många och tvära i för-sommarens Kathmandu.

B. P. KOIRALA

Allt detta har, för det andra, givit B.P. Koirala och hans parti mycken publicitet, om än kanske inte i tidningarna. Speciellt har hans återkomst till Kathmandu format sig till politiska manifestationer, till och med konfrontationer. Å ena sidan har Gaon Parkha trummat ihop demonstranter mot Koirala och fraktat dem på lastbilar till flygplatsen. Å andra sidan har Koirala-anhängare kunnat mönstra sina styrkor för att med blomsterkransar och leverop möta sin äldrade ledare.

Koiralas återkomst har alltså höjt den politiska aktiviteten i Nepal. Trots att politiska partier varit förbjudna sedan 1961 har de alltid funnits där under ytan, och i vissa fall har de till och med varit ganska väl organiserade. Många av de aktiva politikerna i dag har naturligtvis ett förlutet som partipolitiker under 1950-talet, och det har varit ett väl känt faktum var deras lojalitet partipolitiskt legat. Flera av de ministärer vi sett under 1970-talet har innehållit politiker som tagits med där bland annat, eller kanske till och med främst, därför att de har haft framstående positioner inom det underjordiska partisystemet. Det tycks ha varit en medveten taktik från Birendras sida att bland annat på det viset vinna över politiska motståndare och slå kilar i motståndarnas organisationer. Han har därvid utnyttjat de nepalesiska partiernas inneboende svaghet: att de trots allt har karaktären av koalitioner av grupper runt politiska ledare, och att deras enande ideologier är vagt formulerade.

Framför allt har Kongresspartiet fått lida av detta. Ett starkt kort under senare tid har kungen haft i att Matrika Prasad (M.P.) Koirala (B.P. Koiralas halvbror) så sakta kommit över till panchayatlägret och fungerat som en sorts budbärare för konungen i relationerna till andra politiker. Han fanns med som en stark man i Kongresspartiet under 1940-talet, var premiärminister under kung Tibhuwan efter revolutionen, men har under senare år hållit sig utanför den aktiva politiken och därmed också neutral i förhållande till panchayatsystemet. Hans återkomst till den aktiva politiken, i och med att Birendra nominerade honom till Rastriya Panchayat, har naturligtvis försvagat B.P. Koiralas position som den mest seniore kongressmannen.

Flera andra händelser under det gångna året har också gjort att B.P. Koirala fått se sin position försvagad. Ett taktiskt drag från konungen har varit att han benådat en större grupp kongressmedlemmar i exil i Indien, och att han allmänt försökt att vinna över partimedlemmar. Inför allmänheten har detta givit intrycket att de tagits till nåder sedan de gjort avbön och rättat in sig i ledet. Kongresspartiet har också fått se interna fraktionsbildningar över den förda politiken. Dess »Acting President» Krishna Prashad Bhattarai hotade ett tag att bryta sig ur med sin falang om inte en hårdare politik fördes mot panchayatsystemet, som också inkluderade kamp mot monarkin. Liknade hot, som också sattes i verket, kom från Bakhan Sing Gurung och hans falang. B.P. Koirala anklagades för att föra en undfallande politik mot kungahuset och för att ha tagit konungens vinkar om politisk liberalisering för mycket på allvar. Fog för dessa anklagelser fanns faktiskt. I november förra året hade Koirala en oväntad, timplång, audiens med kung Birendra och uttalade sig efteråt mycket förhoppningsfullt om de framtida relationerna.

Även konungen har dock haft sina bekymmer. Ekonomin har stagnerat och allmänt har det visat sig att Nepal går en svår framtid till mötes. Motsättningarna inom administrationen över vilken politik som skall föras har gjort situationen där orolig med snabba byten av folk i nyckelpositioner. Dr Tulsi Giri, en hårdför panchayatförespråkare, som Birendra gjorde till premiärminister 1975, kunde stanna knappt två år på den posten innan hans utsvävande privata (såväl ekonomiska som amorösa) affärer, och hans oförmåga att sköta de känsliga relationerna till Indien tvingade konungen att byta ut honom. Han hade annars haft en särdeles gynnad position för att bli en stark premiärminister eftersom han hade varit konungens specielle politiske rådgivare och alltså kunde stå med en fot i båda lägren, både i palatssekretariatet och i den civila administrationen utanför. Han efterträddes av den ortodoxe braminen Kirti Nidhi Bista, en mer smidig politiker med lång er-

farenhet av jobbet (både under Mahendra och Birendra). Bista bedömdes också kunna bli en stark premiärminister. Som tecken på detta tog man att han tycktes få bilda ett kabinett efter eget huvud, då regeringen genomgick en omfattande förändring i slutet av april detta år. Flertalet av hans politiska motståndare inom panchayatsystemet hölls utanför den nya regeringen medan hans meningsfränder bereddes plats där. Hans lycka blev dock inte långvarig. Studentoroligheterna kom emellan, och då administrationen visade sig oförmögen att behärska situationen utsågs Kirti Nidhi Bista till syndabock och tvingades avgå. Han ersattes av Surya Bahadur Thapa, även han en politiker med erfarenhet av premiärministerposten (1965 - 1969).

De flesta nepaleser bor långt bort från maktens korridorer i Kathmandu, och har annat att bekymra sig om än politiska intriger och skandaler. Om t ex skörden slår fel uppstår ofta akut hungersnöd. Flickorna bors-tar terrasserna för att kunna samla ihop de riskorn som en katastrofal hagelskur slagit till marken. (Foto Håkan Wahlquist)

Politiska skandaler

Administrationn har inte heller varit förskonad från skandaler, vilka skadat panchayatssystemets rykte. Den hittills allvarligaste fick sin upplösning (?) i december förra året då tre tunga ministrar och åtskilliga högre ämbetsmän tvingades gå. De var alla inblandade i en omfattande korruptionshärva inom administrationen där folk hade missbrukat sina positioner för att gynna privat ekonomisk verksamhet. Skandalen gällde handel med tibetanska mattor, en inte föraktlig källa för inkomster i hårdvaluta, där Tulsi Giri en gång också hade varit inblandad. Nu fick bland andra finansminister Bekh Bahadur Thapa och ministern för turism Harka Bahadur Gurung avgå.

I samma veva fick Gaon Parkhas ordförande Biswu Bandhu Thapa lov att lämna in sin avskedsansökan sedan det, enligt rykten, framkommit att konungen fått veta att han gått till B.P. Koirala på högtiden Dasain för att ta emot en rituell välsignelse, tika, en traditionell symbol för politisk lojalitet och underdånighet. I början av 60-talet var han en av Koi-

ralas närmaste medarbetare inom Nepali Congress innan han gick över till panchayatlägret, där hans lojalitet nu alltså ifrågasattes. Till hans efterträdare på denna viktiga post utsågs KamalRaj Regmi.

Det var alltså en både internt och externt skakad regim som skulle konfronteras med försommarens oroligheter. De omedelbara orsakerna till att oron i landet skulle komma till så våldsamma utbrott just då var ännu en serie utspel av de hårdföra panchayat-förespråkarna. Det första i raden var verkställandet den 9e februari av dödsdomarna mot två politiska aktivister inom Nepali Congress: YagyaBahadur Thapa och Bhim Narayan Shrestha, de första avrättningarna i Nepal på många år. I Nepal tolkades det som en tankeställare menad för B.P. Koirala, och som ett försök från »hökarna» att vidga klyftan till honom, som då hade gjort flera uttalanden om behovet av försoning inom landet.

Då B.P. Koirala den 6:e mars återvände från USA och en senaste omgång medicinsk behandling ägde nästa viktiga händelse rum. Han möttes då av närmare 6 000 motdemonstranter som samlats ihop av Gaon Parkha och på lastbilar fraktats till flygplatsen. Han fick finna sig i att bli personligen svårt häcklad och att få se sina anhängare bli fysiskt attackerade.

Studentoroligheter

Dessa händelser diskuterades allmänt bland studenterna i Kathmandu. Oroligheter och inställda föreläsningar började att rapporteras. Det kom dock inte till några större demonstrationer förrän i och med ännu en händelse, vilken kom att tjäna som katalysator för den uppdämda politiska spänningen: avrättningen av Zulifkar Ali Bhutto i Pakistan. Studenterna drog då genom Kathmandu mot den pakistanska ambassaden för att överlämna en protestskrivelse. De hindrades dock av kravallpolis utkommenderad av inrikesministern Khadga Bahadur Singh, som sedan fått plikta för sin felbedömning med att tvingas avgå. Demonstrationerna svängde då om till att bli regelrätta kravaller och oron sped sig snabbt över landet.

Studenterna visade sig vara oant väl organiserade och beslutssamma att ej ge efter och inom en kort tid var undervisningen lamslagen vid alla högre undervisningsanstalter runt hela riket. Trots uppmaningar att återvända till klassrummen så fortsatte strejken. Ett stort möte som hölls på Amrit Science College i Kathmandu, där underhandlare med myndigheterna skulle väljas, slutade i svåra sammanstötningar med ditkommenderad kravallpolis. Ett sextiotal poliser uppgavs ha blivit skadade och omkring 300 studenter arresterades. Det var alltså fortfarande »hökarna» som bestämde hur man skulle bemöta oroligheterna.

Ännu ett drag, som bara tjänade till att ytterligare trissa upp oron var en våg av arresteringar riktade mot ledande oppositionspolitiker. Nepali Congress ledande män B.P. Koirala, GaneshMan Singh och Krishna Prashad Bhattarai befann sig bland det sextiotal som arresterades, liksom ledaren för det Moskvatrogna kommunistpartiet, B.B. Manandhar. Många andra gömde sig för att undgå säkerhetspolisen.

Efter en månads oroligheter tvingades regimen slå till reträtt, och »duvorna» inom administrationen tycks ha tagit över. Skälen till denna förändring är naturligtvis komplicerade, men två stycken kan klart urskiljas.

För det första så måste den snabba spridningen av oroligheterna ha överraskat och djupt oroat myndigheterna. Dels spred sig oroligheterna från Kathmandu över landet på ett sätt som knappt skett tidigare, dels spred sig oroligheterna från studenterna till andra grupper i samhället. I Hetauda, söder om Kathmandu, försökte en folkmassa på ungefär 12 000 storma Nepal Banks byggnad. Två dödades och många sårades i de sammanstötningar med polis och militär som följde. Samma sak hände när en uppskattningsvis 3 000 personer stark folkmassa försökte tränga in på det lokala jordskattkontoret i Bharatput och möttes av polisens eld. Kontor tillhörande den regeringstrogna pressen har bränts ner på flera håll i landet. Speciellt blodiga sammandrabbningar skedde i sydöstra Terai där de flesta av de sammanlagda offren

skördades. Sedan det nu lugnat ner sig räknar man med att minst 20 personer dödats och 250 sårats i den gångna tidens oroligheter, varav många uppges ha varit polismän.

För det andra så vågade inte regeringen, konungen, helt aliena studenterna ifrån sig. Hur han än handlar mot dem så kommer de att spela en mycket viktig roll i Nepals framtid, och det gäller att ha dem på sin sida.

Studenternas klassbakgrund

Studenterna utgör en svårbedömd grupp i Nepal. Precis som på de flesta håll i tredje världen utgör de en relativt radikal grupp i samhället, men i radikalitet kan de knappt mäta sig med studenterna på många andra håll i Asien och Afrika. Deras radikalitet begränsas nämligen på många sätt, delvis medvetet av statsmakterna. I allmänhet utgör de en privilegierad grupp i samhället, och det är privilegier de ej gärna ger upp. Till överväldigande del är de rekryterade ur samhällets översta skikt, både statusmässigt (ur de högsta kasterna) och ekonomiskt (ur de grupper som kontrollerar land, handel, industri mm) – två dimensioner som i Nepal tenderar att sammanfalla. Studenterna är därmed också regionalt ojämnt rekryterade. Merparten kommer från Kathmandudalen eller sydöstra Terai. De flesta önskar därtill stanna i Kathmandu och arbeta där efter examen, med de konsekvenser för utvecklingspolitiken som det får. Att sändas ut till bergen betraktar de flesta som under deras värdighet.

Statsmakterna har förstått att det viktigaste medlet för att hålla studenterna lugna är att ge dem arbete efter deras examen. Detta har skett till priset av en omotiverat kraftig tillväxt av byråkratin, som nu tar i anspråk en oproportionerligt stor del av statsbudgeten. Hittills har byråkratins expansion, centralt och lokalt kunnat svälja de universitetskullar som producerats (fast en oroande hög procent av de dyrt producerade studenterna trots allt förloras till privat verksamhet av den typ jag tidigare beskrivit). Läget börjar dock nu att bli ansträngt, och kommer att bli än mer så under de närmaste åren. Kathmandu kan snart inte svälja fler kuriosabutiker och utrymmet för »import-export tradig companies» måste nu också snart vara fyllt – samtidigt som administrationen uppenbart lider av växtvärk.

Den hårdnande arbetsmarknaden har säkerligen bidragit till oron bland studenterna. Statsmakternas ökande krav på dem har haft samma effekt. Den nya plan för den högre utbildningen, som Birendra kom att få som sitt första större ärende efter det att han tillträtt, har varit mycket impopulär bland studenterna. Speciellt har det gällt regeln att alla som läser för MA eller mer måste tillbringa ett år med praktiskt utvecklingsarbete någonstans i landet (National Development Service), vanligtvis långt från kamrater, biografer och livets goda i Kathmandu. Mycket av studenternas opposition har därför riktats mot undervisningssystemet med krav på reformer där, (ekonomiska förbättringar etc). I denna kör av kritik mot universiteten kan dock också döljas en kritik som når utanför det som sker på universitetsområdet. Många studenter får nu lov att söka sig till indiska universitet för sina studier, där de också får ett nytt perspektiv på det nepalesiska samhällssystemet, vilket lett till en ökad medvetenhet bland nepalesiska studenter generellt.

*Det ligger ett oerhört arbete och ett starkt befolkningstryck bakom de imponerande terrassodlingarna i Nepal.
(Foto Christian Jutvik)*

Politisk opposition inom panchayatsystemet har studenterna främst kunnat utöva genom sina fyra represententer i Rastriya Panchayat, till vilket de utgör en egen valkorporation. Dessa studentrepresententer har varit de politiker som oftast kommit i klammeri med panchayatsystemet, arresterats, suspenderats, tagits till nåder etc. Studentorganisationer av officiell eller inofficiell karaktär finns det gott om. De panchayatvänligt sinnade organisationerna verkar ha den starkaste positionen, säkert därför att de kan verka öppet och dessutom utgör en öppning i karriär efter examen. Men det finns också en mängd andra organisationer av varierande politisk färg. Att man under den gångna krisen uppträtt så starkt och enat måste ha förvånat inte minst statsmakterna. Så småningom blev de också allvarligt oroade. Följden blev ett tvärt kast i den förda politiken.

Genom hemsända löner, pensioner och bidrag från Gurkha Welfare Fund förs årligen stora summor in till den svaga bergsekonomin. Här möter en ärrig och dekorerad kämpe från Burmakampanjerna en officer från de brittiska gurkhabrigaderna. Man diskuterar bidrag till ett skolbygge. (Foto Håkan Wahlquist)

Politiska eftergifter

Efter den första tidens långa serie av repressiva åtgärder följde en serie av eftergifter avsedda att lugna ner läget. B.P. Koirala och de andra fängslade oppositionspolitikerna frigavs den 9 maj, liksom tidigare de flesta gripna studenterna. Den 30 maj avgick KirtiNidhi Bistra och ersattes av SuryaBahadur Thapa. Detta drag hade föregåtts den 24 maj av ett sensationellt tillkännagivande från det kungliga sekretariatet. Kung Birendra lät meddela att man nu planerade ett referendum om panchayatsystemets framtid, om man skulle behålla det nuvarande systemet (efter »lämpliga reformer»), eller om man skulle återinföra ett partisystem. Nyheten var sensationell eftersom panchayatsystemet tidigare framstälts som ställt utom varje diskussion – dess vara eller icke vara kunde överhuvud taget inte ifrågasättas.

Slag i slag har sedan följt liberaliserande åtgärder. Den politiska debatten har släppts fri på ett vis som Nepal inte sett på nästan tjugo år. B.P. Koirala och hans vapendragare höll ett första stort möte i början av juni i centrala Kathmandu och samlade stora folkmassor. Där dömdes panchayatsystemet ut på ett vis som tidigare skulle ha varit fullständigt otänkbart. I Patan samlade det Pekingtrogna kommunistpartiet under sin ledare Mana Mohan Adhikari samtidigt stora skaror till ett antipanchayatmöte. Ännu så länge är det oppositionen som via demonstrationer, möten, affischer och väggtidningar dragit igång agitationen inför omröstningen, vilken dock inte väntas ske förrän någon gång nästa år. Man kan dock vänta sig att panchayatkrafterna snart börjar röra på sig efter den förlamning som konungens tillkännagivande tycks ha förorsakat dem. Ett stort möte av panchayatkrafterna har också nyligen ägt rum. Under fem dagar diskuterade 400 panchas (valda inom panchayatsystemet) inför lyckta dörrar hur man skulle organisera sig och lägga upp taktiken inför det stundande referendumet. Resultatet tycks bli att man själva bildar ett parti.

Hittills har den nya politiska friheten inte lett till några fysiska konfrontationer mellan olika meningsmotståndare. Vad framtiden kommer att innebära är dock svårt att sia om. Hur länge skall till exempel fred råda inom antipanchayatgruppen? Ett oerhört viktigt faktum att observera är att monarkens roll ännu inte ifrågasätts. Monarken och monarkin har hållits utanför diskussionerna om det politiska systemet på ett högst överkligt sätt, som om det inte utgjorde dess kanske mest centrala del. Där går tydligen ännu gränsen för den frihet som de traditionella krafterna tillåter. På sätt och vis speglar det kungahusets starka ställning i mångas ögon i Nepal, som en enande symbol ovanför politiken. Till och med B.P. Koirala talar om Kung Birendra i dessa ordalag.

I det långa loppet är det dock naturligtvis mycket osannolikt att kungen skall kunna hållas utanför den tilltagande politiska debatten. Det sista traditionella hinduiska monarkens berättigande kommer självklart också att i sinom tid ifrågasättas. Att man inom palatsmurarna är rädd för detta och förberedd på alla eventualiteter är uppenbart. Det är inte av en slump som nyhetsförmedlingen i Nepal om Shahens öde i Iran varit mycket knapp.

INDIEN

Nainibornas kamp

för arbete

KRISHNA GANDHI

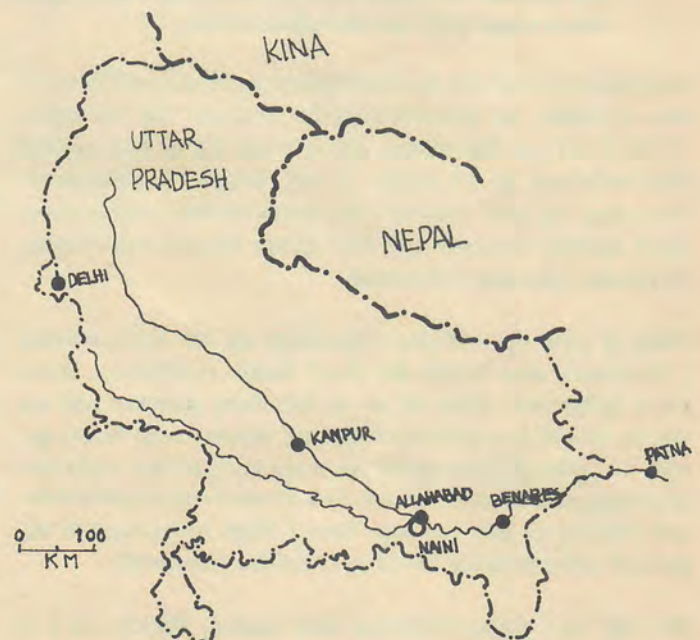
Det är en vanlig föreställning i Sverige att Sydasiens folk i allmänhet, och kanske Indiens i synnerhet, tolererar vilka orättvisor som helst. Att de utan protester godtar överhetens diktat, och passivt äter sitt dagliga ris utan att göra det minsta försök att förändra sina levnadsvillkor. Det är också en vitt spridd uppfattning att Indien är ett fredligt land, folket gör inget motstånd och makthavarna går fram med silkesvantarna.

Allt detta är vanföreställningar och vi har i Sydasiensbulletinen flera gånger publicerat artiklar för att försöka skjuta dem i sank. Denna gång gäller det befolkningen i byn Naini och deras kamp för arbete. De lyckas utverka vissa löften av makthavarna men löftena sviks och bybornas kamp fortsätter. Då öppnar polisen eld.

Byn Naini ligger på södra stranden av floden Jamuna i utkanten av staden Allahabad. Det är ett område där det för 15 år sedan knappast fanns några industrier, men området utvecklades efter Kongress-partiets kampanj för ökad industrialisering. Tusentals hektar bördig jordbruksmark, som tillhörde 16 byar längs vägen mellan Allahabad och Mirzapur beslagtogs av delstatsregeringen. Byborna försökte förgäves förhindra konfiskeringen. Jordägarna fick en obetydlig ersättning medan arrendatorer och lantarbetare inte fick någon kompensation alls. För att lugna byborna lovade den dåvarande premiärministern, Lal Bahadur Shastri, att minst en person i varje familj i de berörda byarna skulle få arbete i de fabriker som byggdes. Han lovade dem också speciella yrkesskolor.

De fabriker som senare uppfördes var emellertid mycket kapitalintensiva och efterfrågade huvudsakligen yrkesutbildad arbetskraft. De flesta byborna saknade yrkesutbildning och kom därför inte i fråga för anställning. De planerade yrkesskolorna blev heller inte av sedan det visat sig lätt att få yrkeskunnigt folk från Allahabad och andra områden.

Dessa omständigheter gjorde att endast ett fåtal bybor lyckades få arbete och det endast med hjälp av mutor. Av den totala arbetsstyrkan på 10 000 man i de tre största fabriker är bara 400 bybor, medan antalet arbetslösa i de 16 byarna är minst 4 000 personer. Fabriksledningarna hävdar att de gett arbete åt samtliga f d jordägare, men byborna menar att det även bland dem finns många som är arbetslösa.

För att uppehålla livhanken arbetar nu både män och kvinnor som lantarbetare i kringliggande byar. Lönen är låg och utgörs av säd till ett värde av 2-3 rupier (1-1,50 kr) per dag. Mellan 300 och 400 bybor har tillfälliga arbeten som kontraktanställda hos någon entreprenör som i sin tur är anställd av företaget. Det uppges att större delen av den löpande produktionen sköts av arbetare anställda på kontrakt hos

Den indiska polisen är stor och vilorganiserad. Den är uppdelad på en mängd olika poliskårer med varierande uppgifter, men viktigast är att hålla folket nere, kvisa opposition och gripa dem som tar ledningen i kampen för ett rättvisare samhälle. Polisen är genomkorrumperad, spär på sina magra löner med svarta pengar och fyller de indiska fängelserna med oskyldiga. Rika brottslingar köper sig fria. Men förtrycket finns också inom polisens egna led. Många officerare betraktar sitt manskap som lägre stående betjänter och slavar. Missnöjet bland de lägre poliserna har kommit till öppet uttryck åtminstone ett par gånger under 70-talet i öppna polisrevolter som endast har kunnat slås ner med hjälp av den indiska armén.

entreprenörer som gör sig förmögna på att betala svältlöner till sina anställda. En kontraktsanställd arbetare får 5-6 rupier (2,50-3 kr) per dag medan minimilönen för en fast anställd fabriksarbetare är 10 rupier (5 kr). Ibland tar entreprenörerna med sig egna arbetare från andra områden vilket ytterligare drabbar byborna. Ett fåtal bybor arbetar som rickshärförare eller liknande i Allahabad.

Gång på gång har byborna organiserat sig och krävt arbeten i fabrikena, men hittills har deras försök misslyckats. Detta beror enligt dem själva på att så fort deras protester nått en viss styrka, så har fabriksledningarna »köpt» deras ledare genom att erbjuda dem arbete. Även om detta är sant tycks den grundläggande orsaken snarare vara att moderna kapitalintensiva fabriker av den typ som finns i Naini bara i mycket begränsad omfattning har behov av utbildad arbetskraft.

Det var mot denna bakgrund som Jagdish Shukla, en f d medlem av Kongresspartiets ungdomsförbund, kom in i bilden. En organisation med namnet »Udavaasit Kisan Mazdoor Morcha» (Bonde och arbetarfronten) bildades för att kämpa för bybornas intressen. För fabriksledningarna och delstatsregeringen presenterade man en resolution där man krävde att få arbete i fabrikena och att kontraktssystemet skulle avskaffas. En arbetskommitte bestående av Shukla och några aktiva bybor ledde kampen. Kraven framfördes vid en demonstration den 10 februari framför kontoret till District

Magistrate i Allahabad. En månad senare, den 1-3 mars, anordnades en mass-satyagraha varvid 400 bybor arresterades. (Satyagraha är masslydnadsvägran, fredlig icke-samverkan enligt Gandhis modell.) När de arresterade släpptes 13 dagar senare, anordnades ett möte framför porten till företaget BPC (Bharat Pumps and Compressors) och ledningen fick tio dagar på sig att tillmötesgå kraven. Då inget hände inledde Shukla den 27 mars en fasta till döds framför fabriksporten.

För varje dag som hungerstrejken fortgick ökade spänningen. Dagligen hölls möten utanför fabriksporten och stora skaror bybor slöt upp. På kvällen den 28 mars fick byborna en uppmaning att samlas på nytt tidigt nästa morgon för att åter demonstrera för kraven. Redan under natten började folk samlas utanför porten. Kvinnorna kom bärande på sina barn. Andra hade sina djur med sig. Klockan fem på morgonen hade minst 6 000 personer samlats. Ett möte följde i vilket flera lokala ledare, däribland några fackföreningsledare, talade.

Klockan åtta började fabriksarbetarna komma. När de såg byborna utanför grindarna stannade också de utanför. Under tiden hade en polisstyrka på 20-25 man kommit till platsen. Arbetarna beordrades att bege sig till sina arbeten. När de vägrade började polisen driva dem framåt med sina batonger. Arbetarna blev upprörda och satte sig till motvärn. Snart

Den indiska polisen har under 70-talet skjutit ihjäl hundratals av sina landsmän. Men den enkle polismannen har inget annat val än att höja sitt gevär eller sin lathi, käpp av bambu, när ordern kommer. Han är en kugge i ett ont system men rädd om sitt jobb och sin magra lön. Skulle han opponera sig det allra minsta riskerar han krångel, obehag och besvär på tusen möjliga sätt.

uppstod en regelrätt strid mellan dem och polisen. Polisen angrep med batonger och arbetarna svarade med att kasta sten. Några bussar med arbetare från staden stoppades och förstördes. Polisen satte då in tårgas men vinden förde bort gasen. Utan förvarning började så några polisofficerare skjuta med pistol rakt in i folkmassan. Byborna som dittills hållit sig lugna flydde nu undan kulorna. Men många kunde inte springa så fort eftersom de hade småbarn med sig. En gammal kvinna träffades och dog omedelbart. En annan skadades allvarligt och avled senare på sjukhus. Bland de svårt skadade finns en fyraårig flicka som troligen kommer att mista synen.

Klockan halv elva anlände en kravallstyrka tillsammans med District Magistrate. Det blev en våldsam klappjakt på bybor och polisen förföljde dem med batonger ända hem till byarna. Inte ens kvinnor och barn skonades. Byborna anklagade senare polisen för att ha stulit smycken från kvinnorna och för att ha genomskött och plundrat flera affärer i grannskapet.

Klockan halv tolv var lugnet återställt. Shukla greps och arresterades tillsammans med ytterligare 30 personer, bland dem flera som bara råkat gå förbi där tumultet pågick. De fördes till centralfängelset i Naini och släpptes därifrån först den 10 april.

Enligt ett uttalande som polisen gjorde i pressen var det några personer i folksamlingen som startat det hela genom att

plötsligt ge eld med hemmagjorda gevär från taket på ett närbeläget hus. Byborna förnekar detta bestämt. De hade kvinnor och barn med sig och var alltså helt oförberedda på en sammanstötning.

Ett flertal fackföreningsledare och politiska partier har fördömt skottlossningen. Fackföreningarna vid de berörda fabrikerna har emellertid förhållit sig neutrala till Nainibornas kamp. Enligt en lokal fackledare är meningarna delade inom facken på grund av att majoriteten av arbetarna kommer utifrån – arbetslösheten bland byborna har ju förklarats bero just på tillströmningen av arbetare utifrån. I den tidigare kamp som byborna förde var detta också sant. Fackföreningarna och byborna har dock ställt upp det gemensamma kravet att kontraktssystemet ska avskaffas. Omedelbart efter händelserna vid fabriksporten beordrade District Magistrate en undersökning som emellertid bojkottades av Nainiborna, varför den uppsköts på obestämd tid.

Flera delstatsministrar inklusive chefsministern i Uttar Pradesh har besökt Allahabad, men de har inte haft något att säga om arbetslösheten i byarna. Handelskammaren i östra Uttar Pradesh har reagerat genom att varna för att det i framtiden inte kommer att byggas några industrier i Naini om »oron» fortsätter. För byborna i Naini låter det dock inte så hotfullt. För dem är det tveksamt om fabriker av detta slag alls kan föra något gott med sig.

PAKISTAN

Gästarbetare i oljestaterna

Den snabba ekonomiska utvecklingen i oljestaterna i Mellanöstern har orsakat en massiv utvandring från de omkringliggande underutvecklade länderna. Utvandringen har framför allt skett från tre av de fattigaste länderna i världen: Egypten, Nordjemen och Pakistan. Utvandringen är en del av ett alltmer ökande samarbete mellan dessa fattiga länder och de rika oljestaterna. Exporten av arbetare sägs vara av ömsesidigt intresse. Men i Pakistans fall har detta endast lett till att underminera landets ekonomi ytterligare. Vad som har vunnits är främst ett ökat inflöde av utländskt kapital, vilket dock bara bidragit till utvecklingen av ett comprador-förhållande.

I följande artikel ska vi diskutera utvandringen av arbetskraft från Pakistan och försöka visa dess roll i landets ekonomi. Genom en analys av utvandringens sociala och ekonomiska effekter hoppas vi ifrågasätta några av de officiella ståndpunkterna för denna handel med människor.

Utvandringen från Pakistan i stor skala började på sextiotalet när emigrationsbyrån påbörjade en politik som gick ut på att exportera arbetare i utbyte mot utländsk valuta. Från början var den här politiken inriktad på att fylla behovet av arbetare hos de växande oljebaserade ekonomierna i Mellanöstern. Dittills hade Storbritannien varit den största mottagaren av pakistanska emigranter. Nu tog oljestaterna snabbt över denna roll. Det officiella antalet utvandrare pakistanska arbetare till Mellanöstern steg från drygt 2000 år 1970 till drygt 16000 år 1974. Under perioden 1970 - 1975 utvandrade totalt drygt 55500 arbetare. Därtill skall läggas ett mycket större antal personer som utvandrade illegalt. En senare uppskattning av antalet pakistanser anställda utomlands slutar på ca 650 000, av vilka en tredjedel uppges arbeta i Saudi-Arabien, Förenade Arabemiraten, Qatar, Oman och Libyen. Dessa siffror är emellertid ofullständiga eftersom Kuwait, där ungefär 15000 personer från Indien och Pakistan arbetar, inte är medräknat. Det bör också påpekas att utvandringen i huvudsak gäller kortare tider och att statistiken därför inte redovisar den verkliga omfattningen. Oljestaternas stora betydelse när det gäller att dra till sig arbetare från Pakistan framgår dock klart.

Som en följd av handeln med arbetskraft har en hel sektor av företag vuxit upp, som specialiserat sig på att rekrytera arbetare till utlandet. Antalet privata rekryteringsbyråer med officiellt tillstånd har ökat från 31 år 1971 till nuvarande drygt 800. Vidare har staten under en rad regeringar hjälpt till att organisera exporten av arbetskraft.

Emigrationsbyrån bildades 1969 i syfte att takten på utvandringen därigenom skulle kunna ökas. En statligt ägd rekryteringsbyrå, Overseas Employment Corporation (OEC), bildades 1976.

Ökningen av privata och statliga rekryteringsbyråer visar i vilken utsträckning exporten av arbetare håller på att vinna inträde i Pakistans ekonomi. I oktober 1977 tillkännagav militärregeringen planer på att rensa upp inom det här området, att vidta åtgärder för att tygla den illegala utvandringen och att införa kontroll av de privata rekryteringsbyråerna. Det officiella resonemanget bakom dessa åtgärder återspeglas i ett tal av general Zia-ul Haq: »Mänsklig arbetskraft är en av våra tillgångar, liksom vete, bomull eller ris. Denna tillgång får inte tillåtas bli exploaterad, undervärderad eller fräntagen den värdighet den förtjänar».

Under rådande förhållanden har Pakistan ett idealiskt läge för att sälja denna »tillgång» till oljestaterna vid Persiska viken. Enligt den engelskspråkiga dagstidningen »Dawn» uppgår Pakistans arbetsstyrka till ca 22 miljoner personer. Arbetslösheten är ca 30 procent. Arbetsstyrkan ökade under åren 1975 och 1976 med 600 000 personer, medan ökningen av antalet arbetstillfällen knappt översteg 500 000. Den ekonomiska tillväxten har inte kunnat hålla jämna steg med ökningen av och än mindre kunnat minska antalet arbetslösa.

Utöver det växande antalet arbetslösa gör det relativt sett sto-

ra antalet yrkesarbetare, de religiösa banden och den geografiska närheten Pakistan till en attraktiv rekryteringskälla för oljestaterna.

Inom ekonomin är den växande utslagningen av traditionella produktionsmetoder inom jordbruket den faktor som mest hör ihop med den kroniska arbetslösheten och utvandringen. Regeringens ansträngningar att skapa en kapitalistisk och exportorienterad jordbrukssektor med tyngdpunkten lagd på mekanisering har lett till omflyttningar av stora delar av landsbygdsbefolkningen, framförallt av jordlösa och fattigbönder. Dessa har antingen drivits bort från sin jord eller blivit utkonkurrerade av stora mekaniserade jordbruk.

Dessa bortkörda bönder utgör den stora massan av Pakistans överflödiga arbetare som exporteras till Mellanöstern.

tarna. Dessa staters låga invånarantal skapar ett naturligt behov av arbetare utifrån.

Pakistanska arbetare finns i alla stater vid Persiska viken. I Oman, som har traditionella band till Baluchistan, finns det baluchiska invandrare både bland arbetarna och i sultanens försvarsmakt. I Förenade Arabemiraten utgör indiska och pakistanska arbetare den största delen av de arbetare som inte har någon yrkesutbildning. Detsamma gäller för Qatar och Kuwait. I Saudi-Arabien finns det 55 000 registrerade pakistanska arbetare. De flesta pakistanier som arbetar i dessa länder är byggnadsarbetare, men det finns också ingenjörer, läkare, tjänstemän och andra med yrkesutbildning. Bland byggnadsarbetarna finns det både utbildade arbetare och utbildade snickare, murare, rörmokare etc. I den här branschen är arbetsköparna vanligen europeiska eller amerikanska entreprenadföretag.

Ali Bhutto i samspråk med Shejk Al-Maktoum, vicepresident i de Förenade Arabemiraten

Invandringen till Staterna vid Persiska Viken

De oljeproducerande staterna vid Persiska viken har vidtagit snabba åtgärder för att modernisera sina ekonomier. Eftersom dessa stater ärvde ett sedan länge stagnerat samhällssystem i ett torrt och ofruktbart område, lider de brist på både mänskliga och materiella resurser. De måste således importera inte bara varor och teknologi, utan också arbetare och yrkeskunskap från andra länder.

Det är svårt att komma över detaljerad statistik över importen av arbetare, inte minst på grund av motviljan hos monarkerna att dokumentera sitt beroende av dessa utländska arbetare. Hur som helst är det allmänt känt att majoriteten av arbetare i nästan alla av dessa länder består av utlänningar, i vissa stater utgör de majoriteten av befolkningen.

När en del av oljestaterna, t ex Bahrain, Kuwait och Saudi-Arabien, sakta inlemmar sina undersåtar i arbetsstyrkan så görs det på de högsta nivåerna. När det gäller kroppsarbete, särskilt sådant som inte kräver yrkeskunnighet, så har oljestaterna inget annat alternativ än att lita till de importerade arbe-

De flesta borgerliga betraktelser av ut- och invandring bortser från det förtryck som ut- och invandrarna utsätts för. Studier över invandring i Västeuropa visar emellertid att invandrare bildar en systematiskt exploaterad och förtryckt klass i de avancerade kapitalistiska samhällena. Invandrarnas avsaknad av politiska rättigheter, deras ovana vid de nya förhållandena etc lämnar dem öppna för utsugning. I en del av oljestaterna utsätts invandrarna för både det kapitalistiska samhällets strukturella exploatering och för det brutala förtrycket från områdets medeltida kungadömen.

Bortsett från att de förvägras de rättigheter och förmåner som de vanliga medborgarna åtnjuter, utsätts de för förtryck och kontroll från varje sektor av systemet som de konfronteras med.

Arbetsstillstånd är beroende av arbetsköparnas och de lokala agenternas intyg. Denna situation utnyttjas av arbetsköparna för att hålla arbetarna i schack. Arbetarna får betala intygen med upp till 500 amerikanska dollar per år. Med löner så låga som 200 dollar per månad får arbetarna betala 80 dollar per månad för en sovplats i ett skjul. Dessutom är de hela tiden

utlämnade åt intygsgivarnas godtycke.

Exploateringen av invandrarna bedrivs med oljestaternas regeringars goda minne. De har vidtagit mycket stränga åtgärder för att förekomma reaktioner från de utländska arbetarna. Fackföreningar är förbjudna och strejker är olagliga. I de flesta av de här staterna får utländska arbetare inte ens byta arbete utan tillstånd. Militanta, strejkande arbetare deporteras omedelbart. Trots det hårda förtrycket har invandrade arbetare gjort uppror i sporadiska och spontana aktioner.

För inte så länge sedan paralyserade en metallarbetarstrejk Qatars nya stålindustrier. En mer omtalad revolt var de sydkoreanska arbetarnas uppror vid det nya hamnbygget i Jubail i Saudi-Arabien. Detta uppror varade över två dagar och åstadkom allvarliga skador på delar av byggplatsen. Många liknande händelser har fått passera utan omnämnande i världspresen. Vid sidan av det öppna förtrycket har invandrarproletariatets olika språk varit ett av de största hindren när det gäller dess organisering.

Andra negativa faktorer för invandrararbetarna är den stora osäkerheten i deras situation, de personliga omständigheterna bakom utvandringen, deras tillfälliga vistelse i landet och hemlänternas välvilliga samarbete med oljestaterna. På grund av detta har invandrararbetarna tillåtit shejkerna att få det politiska övertaget att hålla sina undersåtar passiva genom påkostade sociala program. De underkuvade invandrarna får bära utvecklingens bördor.

Utvandringens effekter

När man diskuterar utvandringen pekar dess förespråkare på en rad fördelar som de tror följer med exporten av arbetare. Dessa »fördelar» kan sammanfattas sålunda:

1. Hemsänd utländsk valuta bidrar till att stärka betalningsbalansen.
2. Arbetslösheten minskar.
3. Efterfrågan på bristvaror minskar.
4. Återvändande arbetare för med sig hem kunskap och erfarenhet.

När man tittar på dessa påståenden ska det i ärlighetens namn sägas, att de framhålls som botemedel för ekonomier som redan befinner sig i kris och stagnation. Faktum kvarstår dock att dessa fördelar till stor del är illusoriska: i vissa fall inbillade, i andra tillintetgjorda av regeringspolitiken. Dessutom kan den massiva utvandringen orsaka förändringar när det gäller arbetskraftens sammansättning, vilket endast kan förvärpa landets utvecklingsmöjligheter.

Av alla återopade fördelar med arbetskraftsexport är stärkandet av betalningsbalansen det som kommer sanningen närmast. I Pakistan har detta valutaflöde stadigt ökat under de senaste åtta åren och utgör nu den viktigaste källan för utländsk valuta. 1978 utgjorde dessa hemsända pengar över 30% av valutaflödet från utlandet.

I en underutvecklad ekonomi kan emellertid remissor från utvandrare orsaka ett inflatoriskt tryck på bristvaror. Efter som utvandrarerna vanligen kommer från de fattigaste grupperna går pengarna som skickas hem i första hand till underhåll av utvandrarernas familjer. Dessa fattiga familjer använder naturligtvis pengarna för konsumtion och sällan, som det påstås, för produktiva investeringar. Trots att summan av de hemsända pengarna är imponerande, rör det sig om små summor om man ser till varje utvandrare. I bästa fall kan en utvandrares familj spara tillräckligt mycket för att kunna köpa ett kafe, en taxi eller något annat inom servicesektorn. Därför finns det inte stor anledning att tro att pengarna som utvandrarerna skickar hem spelar någon stor roll när det gäller produktiva investeringar.

Däremot bidrar de hemsända pengarna till ett uppsving av konsumtionen genom att köpkraften hos en del av befolkningen ökar. Teoretiskt sett borde denna ökade efterfrågan stimulera tillväxten av konsumtionsindustrin. Men ökningen begränsas av att landet saknar en industriell bas. Den inhemska produktionen kan inte hålla jämna steg med den växande efterfrågan. I stället sätter pengarna i första hand fart på inflationen, i andra hand på importen och smugglingen av konsumtionsvaror. Utvandrarernas pengar hjälper alltså till att täcka underskottet i betalningsbalansen genom ökningen av utländsk valuta samtidigt som de bidrar till att öka underskottet genom att stimulera import av konsumtionsvaror.

Att arbetslösheten minskar genom emigrationen är också av tvetydig nytta när man betraktar dess verkningar. För det första har utvandrarerna inget inflytande när det gäller anställningsvillkor i länder där de arbetar. I tider av ekonomisk tillbakagång eller när deras arbete inte längre behövs, kan antalet arbetare minskas utan några följder för landet som har anställt dem.

För det andra är det det anställande landets behov som avgör vad för slags arbetare som skall importeras. Emigrationen berör därför inte alla kategorier arbetare. Den minskar den totala arbetslösheten men inte inom alla sektorer eller i alla regioner. I Pakistan har utvandringen minskat antalet byggnadsarbetare så mycket att det nu råder brist på sådan arbetskraft, fast arbetslösheten i stort ökar. Följaktligen kan utvandringen genom att minska arbetslösheten selektivt orsaka brist på arbetare.

Antagandet att utvandringen skulle leda till minskad efterfrågan på bristvaror, är inte heller sant: minskningen av befolkningen kompenseras ju mer än väl av att den totala köpkraften ökar hos dem som stannar kvar i landet. Även om utvandringen skulle ha en sådan marginell effekt, så omöjliggör regeringens handlande något positivt resultat.

Samma krafter som får Pakistans ledare att schackra om arbetarna med oljestaterna, får dem också att föra en exportpolitik som tjänar dessa staters intressen. Till och med basmat exporteras till de rika oljestaterna med följd att den inhemska befolkningen i Pakistan antingen blir utan mat eller tvingas betala överpriser.

Att utvandrare tillägnar sig yrkeskunskap är ett antagande som huvudsakligen är rena fantasier. Pakistanska arbetare kommer sällan tillbaka med mer yrkeskunnande än de hade när de emigrerade. Arbetare utan yrkesutbildning används som dagsverkare på de tyngsta jobben på byggena. Anställningsvillkoren är inte sådana att de kan avancera. Arbetarna anställs för att göra ett visst jobb, sedan kan de helt enkelt få sparken. Vidare är

många av de pakistanska arbetarna som emigrerar redan utbildade och yrkeskunniga. Deras utbildning har kostat Pakistan mycket pengar. I oljestaterna är de flesta av dem utsatta för de mest pressande arbetsförhållanden, utöver förödmjukelserna de får utstå från de arroganta förmedlarna. Många av dem bryts ned både fysiskt och psykiskt. De som lyckas uppnå målet för sitt sparande startar ofta små serviceföretag när de har återvänt hem. I stället för att berika och utveckla arbetskraften orsakar emigrationen ett stadigt bortfall av kunnande.

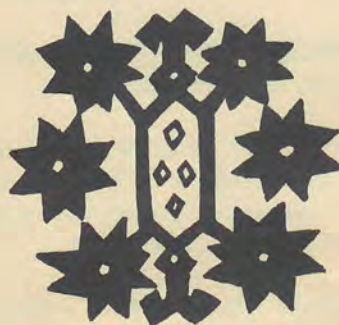
Påståendet att exporten av arbetare kan bidra till att lands utveckling har blivit vederlagt i en rapport i OECDs »Observer». Rapporten grundar sig på erfarenheter hos länder i Västeuropas periferi som exporterar arbetare. »Ingen av de deltagande forskarna kunde ange något exempel på att återvändande arbetare har använts på ett sätt som bidragit till landets utveckling, varken genom att använda pengarna de sparade eller genom att tillvarata erfarenheter de skaffat sig».

Slutsatser

Med en socialt ansvarskännande regering kan utvandring av arbetare tillåtas som ett tillfälligt hjälpmedel vid ett visst stadium i utvecklingen. Men då skulle arbetarnas rättigheter skyddas och ansträngningar göras för att förverkliga de tillfälliga fördelarna under det att man skulle söka undvika farorna och fallgroparna. De styrande i Pakistan visar dock inga sådana hänsyn. Sedan slutet på 1950-talet har Pakistan lidit brist på utländskt kapital, som man skulle kunna importera industriprodukter och råmaterial för. Situationen har bara förvärrats genom den industripolitik som landet har valt: stora investeringar för stor profit, teknologiskt beroende, konsumtionsindustri som textilindustri och sockerförädling etc. På så sätt har man misslyckats med att skapa en basindustri som skulle ha kunnat minska behovet av utländskt kapital.

Den härskande klassen i Pakistan har två botemedel mot bristen på utländskt kapital. För det första att öka exportvolymen utan hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna för ekonomin eller för de svårigheter som påtvingas folket. För det andra att samarbeta med imperialistiska stater eller deras underhuggare i syfte att få ekonomisk hjälp, återigen utan hänsyn till de destruktiva effekterna för landets integritet. I och med sammanslagningen av dessa två strategier accepterar Pakistan en underordnad roll i ett samarbete som dess partner tjänar mest på.

(Källa Pakistan Progressive juli-aug 1978)

Vänstern i Pakistan stöder den afghanska revolutionen

LAHORI

Afghanistans revolutionära regering under ledning av Noor Muhammad Taraki har fått helhjärtat stöd av alla ledande vänstergrupperingar och partier i Pakistan.

På 1960-talet ägde flera splittringar och omgrupperingar rum inom den pakistanska vänstern. Denna tendens förstärktes under Ali Bhuttos regeringsperiod. Hans populära vänsterdemagogi skapade förvirring bland de marxistiska grupperna och han höll dem med framgång i ovisshet om sina verkliga avsikten. I juli 1977 blev emellertid Bhutto utmanövrerad och en högerinriktad militärjunta tog makten. Juntan, med general Zia-ul-Haq i spetsen, vann stöd hos fascistiska religiösa partier och hos ökända reaktionära politiker. Pakistans folk påtvingades ett brutalt politiskt system med barbariska spöstraff och offentlig hängning. Fackföreningar förbjöds, politiskt engagerade arbetare pryglades och en våg av terror släpptes lös mot dem som vågade protestera.

Händelserna i april 1978 i det närbelägna Afghanistan försköt den politiska balansen i området. Genom att utmanövrera Dauds korrupta regim lyckades en marxistisk regering ta makten. Den nya regeringen under ledning av Taraki genomförde omfattande jordreformer, förbjöd ocker, garanterade kvinnans jämställdhet mm mm. Afghanistan, som i århundraden legat i feodal dvala, slungades plötsligt in i modern tid. De feodala och religiösa intressen skadades allvarligt och motståndet mot de revolutionära angreppen började organiseras. Många

flydde till Pakistan där de fick stöd av obskyra mullahs (präster) och andra reaktionärer. Också militärjuntan gav i tysthet sitt stöd. Träningsläger upprättades för att förbereda omstörtande verksamhet i Afghanistan.

I dag finns mer än 100 000 afghanska överlöpare i Pakistan. Vänstern där anser att Taraki-regeringen har en hämmande inverkan på juntan. I provinsen Baluchistan, som har en lång gemensam gräns med Afghanistan, har nationalistgerillan kämpat för provinsuell självständighet ända sedan 1958, då den första militärregeringen tog makten i Pakistan. Baluchernas motstånd har med tiden blivit allt envetnare, med en stark ledning av marxistiskt skolade ledare på frammarsch. De gamla traditionella stamledarnas makt har minskat i motsvarande grad. Baluchernas kamp är emellertid isolerad från de progressiva krafterna i Punjab och andra delar av landet. Det allt starkare förtrycket har dock ökat förstäelsen för baluchernas situation. På senare tid har röster höjts till stöd för minoriteternas rättigheter, och de progressiva krafterna har börjat tala i termer av landsomfattande samarbete och enhet. Militärjuntan är å andra sidan ovillig att riskera en omfattande konfrontation. Den är rädd att vänstergrupperna kan finna en fristad, och få stöd av den afghanska regeringen. För marxisterna och andra progressiva krafter har Tarakis regering en kraftigt avskräckande effekt på general Zia-ul-Haqs regim. Av den anledningen har alla progressiva partier, grupper och ledare kritiserat det stöd som juntan gett till sk politiska flyktingar från Afghanistan, och uppmanat juntan att inte lägga sig i Afghanistans inre angelägenheter.

PAKISTAN AWAMI TEHRIK (Pakistans folkliga rörelse) Är en allians mellan flera marxistiska partier och grupper som följer en massrevolutionär linje. Alliansen består till övervägande del av militanta arbetare och bönder.

AWAMI JAMHOORI ITEHAD (Folkets demokratiska rörelse). Består av en allians mellan sex partier. De flesta ledarna tillhör en äldre generation marxister. Förbundet är mindre militant och har stöd hos medelklass-intellektuella.

PAKISTANS PEOPLES PARTY (Pakistanska folkpartiet) Den avrättade Zulifkar Ali Bhuttos parti.

NATIONAL DEMOCRATIC PARTY (Nationaldemokratiska partiet). Är en efterföljare till National Awami Party. En fraktion ledd av Bizenjo, en ledande veteran från Baluchistan, som stöder den afghanska revolutionen.

PAKISTAN MAZDOOR KISAN PARTY (Pakistanska arbetar- och bondepartiet) Maj Ishaqs grupp.

Vid sidan av dessa grupper har flera studentorganisationer, fackföreningar och oberoende intellektuella uttryckt sin solidaritet med Tarakis regering.

VÄNSTERPRESSEN har hyllat Tarakis politik. Den månatliga urdu-språkiga *Pakistan Forum* från Karachi har hela tiden följt utvecklingen i Afghanistan. På liknande sätt har den engelskspråkiga tidskriften *Viewpoint* från Lahore publicerat nyheter och artiklar om de revolutionära förändringarna som ägt rum i Afghanistan.

Publikationer från progressiva pakistanska grupper utomlands har också uttalat sitt stöd till den afghanska revolutionen. Bland dem är *Haqqat* (Frankfurt), *Pakistan News Commentary* (Hamburg) *Baaz Gusht* (Västberlin), *Pakistan Socialist Unity* (Storbritannien) och *Pakistan Progressive* (New York).

BANGLADESH

FORTSATTA ÖVERGREPP

I Sydasiens bulletinen nr 3 1977 beskrevs den bangladeshiska regimens övergrepp på en etnisk minoritet som bor i skogsområden i sydöstra Bangladesh. Sverige stöder flera skogsprojekt i området, projekt som riskerar att ytterligare förvärra situationen för stamfolken.

Åter har de förtryckta stamfolken i Chittagong Hill Tracts i sydöstra Bangladesh värdjat om hjälp. I ett upprop man spritt till internationella tidningar och solidaritetsgrupper säger man att den bangladeshiska regimen fortsätter med sin terror mot befolkningen. Mellan fem- och tiotusen människor hålls fängslade utan rättgång, hela byar tvingas flytta till områden som militären kan kontrollera bättre.

De senaste övergreppen är

- tre pojkar på sexton sjutton år greps den 6 mars 1979 av militären. Ingen har hört av dem sedan dess. Enligt information som läckt ut från militären har de tre torterats till döds.
- mitt i natten den 9 april arresterade militären sjuttio personer, däribland många kvinnor och barn. Man tror att de hålls som gisslan för att hindra gerillans verksamhet. Vid arresteringarna våldtogs två flickor av soldaterna.
- en medlem av stamfolkens »riksdag» greps den 17 april av soldater och misshandlades till döds.

Den bangladeshiska militärens terror fortsätter alltså. Man ber internationella tidningar och organisationer att sprida information om övergreppen. Biståndsgivarna - däribland Sverige - måste stoppa sitt bistånd för att tvinga regimen i Dacca att förhandla fram ett avtal med stamfolken, som ger dessa en möjlighet att leva i fred och på sina egna villkor.

Det är inte stambefolkningen i Chittagong Hilltracts som drar fördel av skogens rikedomar, utan bengaler från låglandet stödda av ett SIDA-projekt för skogsutveckling. (Foto Håkan Wahlquist)

HUNGERSTREJK PÅ SERGELS TORG

I juni i år hungerstrejkade fem bangladesher på Sergels Torg i Stockholm. Strejken varade i 72 timmar och man lyckades samla in närmare sextusen namnunderskrifter på kravet att Abdur Rab, generalsekreterare i JSD (Nationella Socialistpartiet) i Bangladesh, som för närvarande undergår läkarbehandling i Västtyskland, skulle släppas fri. Man krävde att Rab skulle släppas så att han kunde opereras för sin svåra sjukdom som en fri människa i stället för som straffad fånge.

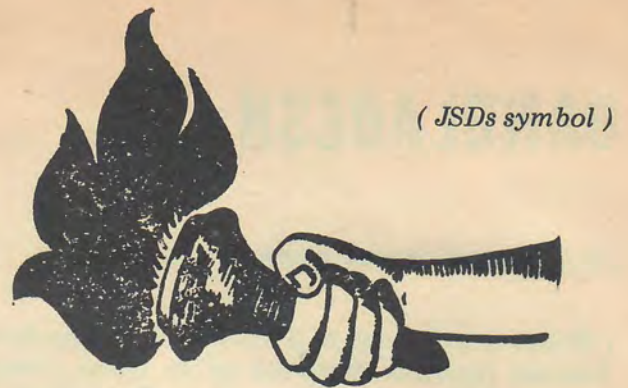
(I nummer 1 79 av Sydasiensbulletinen publicerade vi ett brev från Abdur Rabs far.)

JSD är ett socialistiskt massparti som grundades 1972. Partiets medlemmar har genomlidit svåra förföljelser under de olika regimer som styr Bangladesh sedan dess. Den nuvarande regimen kom till makten med hjälp av JSD 1975. Partiets medlemmar kunde under en kort tid därefter arbeta öppet, men det dröjde inte länge förrän nya förföljelser tog fart. I juli 1976 dömdes en rad partimedlemmar till långa fängelsestraff. En av dem var Abdur Rab, som dömdes till tio år.

I fängelset drabbades Rab av en rad sjukdomar av vilka den allvarligaste var en hjärntumör. Han gick ner 20 kg i vikt men fick ändå ingen läkarbehandling. Men en stark opinion arbetade för Rab och till slut kände regeringen sig tvingad att göra något. Rabs tillstånd hade vid det laget blivit så dåligt att endast läkarbehandling utomlands skulle kunna rädda honom. Han skickades i maj i år på vanligt turistvisum till Västtyskland

med två följeslagare, en läkare och en säkerhetspolis. Han lades in på ett sjukhus i Bonn. Men JSD är aktivt också i Västtyskland och man påtalade för myndigheterna där att en fånge hade anlänt under poliseskort men på vanligt turistvisum. Efter detta såg sig den bangladeshiska regimen nödsakad att hemkalla säkerhetspolisen, men Abdur Rab är fortfarande formellt en fånge.

Det var detta som var bakgrunden till de fem bangladesharnas hungerstrejk på Sergels Torg. Opinionen har redan hjälpt Abdur Rab men fortfarande gäller kravet : Släpp Abdur Rab fri. fri.

Fazle Hossain Choudhury är en av de bangladesher som deltog i hungerstrejken på Sergels Torg. Han kom till Sverige för två år sedan. Han var tvungen att lämna sitt hemland eftersom hans liv var i fara.

Fazle drogs in i politiken i samband med Bangladeshs frigörelse från Pakistan. Han gick då i gymnasiet och där var den politiska aktiviteten hög. Men Fazle var aktivare än de flesta och han gick så småningom in i JSDs väpnade gren som kallas Gono Bahini. Hans uppgift var främst att skydda partiets ledare och demonstrationer från attacker från polis och högergangstrar. Men repressionen blev bara värre. Fazles chef i Gono Bahini, överste Taher, avrättades och många andra i partiets ledning arresterades. Fazle fick reda på att polisen var efter honom och i maj 1977 tog han flyget till Stockholm. Att han valde just Sverige berodde på att andra kamrater från JSD redan hade sökt sig dit. Han har nu arbete och bor tillsammans med en svenska. Men han har också fortsatt sitt arbete för JSD. Han har valts till kultur- och informationssekreterare för JSD-Sverige. Den senare sysslan är den viktigare och i den egenskapen håller han kontakt med JSD i andra länder.

RECENSION

» Varför är du fattig Baba dji?» av Bozze Gregner och Rodney Åberg på LTs förlag. Pris ca 55 kr.

I »Varför är du fattig Baba dji?» ger de två författarna - som båda bott i Pakistan - en deltagande skildring av de verkliga levnadsvillkoren i Pakistan. De skildrar enkelt och engagerat hur livet ter sig för ett antal förtryckta personer med olika bakgrund.

Bozze Gregner och Rodney Åberg ger läsaren tydliga glimtar av förtryckta människors vardagsliv. Dessa glimtar återges i korta kapitel, vilket är en mycket effektiv metod. Kontrasterna mellan den rika och den fattige, den starke och den svage, mellan stad och by visas tydligt med hjälp av utmärkta fotografier. Författarna försöker inte att analysera kontrasterna. Detta är både en styrka och en svaghet i boken. Styrkan ligger i att kombinationen av enkla intervjuer, statistik och fotografier ger även en okunnet läsare en inblick i olika levnadsvillkor i Pakistan. Effekten av presentations-sättet är mycket kraftfull, eftersom

kontrasterna framgår så tydligt. Om man söker en djupare insikt i problemet – den eländiga massfattigdomen – ger emellertid boken föga ledning. Kapitlen som handlar om jordägande med åtföljande politisk och socialt inflytande pekar endast på några av orsakerna. Men författarna har avstått från att utveckla någon teoretisk förklaring.

Intervjuerna med Baba dji, jordägaren Abdul Karim och med andra personer avslöjar fatalistiska och deterministiska attityder hos dem. Sådana attityder är förvisso vanligt förekommande i ett traditionellt och feodalt religionssamhälle. Den nuvarande strukturen, ojämlikheten och underutvecklingen är emellertid resultatet av femhundra år av kolonialism, kapitalism, imperialism och nykolonialism. Alla religioner har spelat en roll i att hjälpa de härskande klasserna att rättfärdiga sitt förtryck mot de svaga. Kristendomen utgjorde den moraliska basen för de europeiska ländernas kolonisering av andra länder. Islam och andra religioner i den tredje världen tjänar de styrande klassernas intressen i dessa länder. Författarna uttrycker varken i förordet eller annorstädes i boken sin principiella inställning till religion. Jag undrar om inte Baba djis, Abdul Karims och de andras svar

på frågorna om fattigdom, kvinnans ställning, död, god hälsa etc snarast förstärker den i västvärlden så vanliga fördömen att underutvecklingen i u-länderna kan skyllas på religionen.

Man måste också ifrågasätta om Baba dji verkligen inte hade ytterligare någon förklaring till sin fattigdom utöver att det skulle vara Guds vilja. Jag har själv undersökt saken genom samtal med fattiga bönder i Pakistan. De förklarade sitt armod i tydliga fatalistiska ordalag men utpekade samtidigt ofta de verkliga förtryckarna, t ex jordägaren, penningutlånanaren och den helt korrumperade polismannen. Jag hade önskat att författarna hade utformat sina frågor med den inriktningen för det är då troligt att Baba dji hade anklagat dessa sina förtryckare för sin bestående fattigdom. Vi skulle på det sättet fått höra en fattig men medveten människa, fatalistisk och hjälplös men för den skull inte passiv.

Det starkaste kapitlet i boken är det som kallas Ödet. Det är en enkel men mycket rörande berättelse om en ung mans, Bashirs, förväntade liv. De få glädjeämnena och de ständiga tragedierna och sorgerna i den fattige mannens liv skildras med en stor portion medlidande. På grund av

det orättfärdiga systemet går miljon-tals unga män och kvinnor genom livet med en tung börda av fattigdom, sjukdom, analfabetism, skulder och förödmjukelser.

Kapitlen om staden Lahore är mycket skakande. Författarna skildrar mycket levande våndan hos en förfallen och döende stad, som den officiella turistpropagandan i en vulgär och pompös stil framställer som en stor attraktion.

Några kapitler handlar om Pakistans historia och dess politik. Författarna börjar med den forntida civilisationen i Indusdalen och färdas hastigt in i nutiden. För den vanliga läsaren kan detta te sig lite invecklat. Men det är naturligtvis svårt att i ett historiskt perspektiv beskriva de nutida levnadsvillkoren. Vissa fel finns i den historiska och politiska beskrivningen, men de är mindre betydelsefulla.

»Varför är du fattig, Baba dji?» är en bra introduktion till Pakistan. Som pakistanier från Lahore känner jag en stark sympati med författarna i deras strävan att beskriva ett fattigt lands förtryckta människor.

Lahori

BILDBANK

Varje gång vi ska ge ut ett nytt nummer av Sydasiensbulletinen uppstår en kris vad det gäller bilderna. Vi tycker det är synd för det finns nog många som har bra bilder och som gärna skulle hjälpa oss. Även diabilder går bra. Vi behöver också logotyper, tidningshuvuden, vinjetter m.m. från sydasiatiska tidningar. Allt för att kunna förbättra vår tidnings layout. Skriv eller ring till oss och tala om vad du heter, från vilka länder du har material och kanske något om vilka motiv du har mest och bäst av. Adressen är: C-J Charpentier, Onsjögatan 8, 222 41 Lund, tel. 046 / 15 32 05 el. 11 36 78.

REAKTIONER

Det är nu tredje året vi ger ut SYDASIENBULLETINEN och vi tycker det vore roligt att få lite kritik eller beröm. Alla reaktioner är välkomna. Skulle du vilja bidra med en artikel, så går också det alldeles utmärkt.

ÅTERFÖRSÄLJARE

SYDASIENBULLETINEN har hittills bara sålts på några få platser och för att ändra på det söker vi nu återförsäljare över hela landet. Om du är intresserad av att hjälpa till med försäljningen och därmed kanske trygga bulletinens fortsatta utgivning kontakta: C-J Charpentier, Onsjögatan 8, 222 41 Lund, tel. 046 / 15 32 05, 046 / 11 36 78.

PRENUMERANTER

För en bulletin med en så liten upplaga som vår (ca 1500 ex) är det viktigt att skaffa så många prenumeranter som möjligt. Vi uppmanar därför alla, som inte redan prenumererar och som tycker att SYDASIENBULLETINEN behövs, att prenumerera. Det kostar 20 kr per år och i så fall får du fyra nummer. En stödprenumeration kostar 50 kr. SYDASIENBULLETINEN, postgiro 79 54 96 -9

NÄSTA BULLETIN

NÄSTA BULLETIN
beräknas utkomma den 1 december 1979
och produceras för första gången av Sydasienskommitten
i Göteborg.

Sydasien

